

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

15694

891.99

M-29

2003

1554

91.5
7

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍ

ՔՕՄԵՏԻԱ ԻՐԵՔ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՆՈՎ

Ս Ի Ի Լ Ի Կ

Смѣяться, право, не грѣшно
Пасть тѣмъ, что кажется смѣшно.

Крыловъ.

891.99
7-29

ՈՒՍՏՈՎ (ԴձԻ ՎԵՐԱԿ)

ՏՊԱՐԱՆ ԵՈՎՂԱՆՆՈՒ ՏԻՐ-ԱՐԲԱՀԱՐԵԱՆ

1879

220

Handwritten text in Armenian script, likely a library entry or title.

Handwritten signature or name in Armenian script.

879

Handwritten text at the bottom left of the page.

891.542 2
7-18
891.99
7-29

ՀԱՄԱՊՈՒԼԻՍ

ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ս Ի Լ Ի Կ

Смѣяться, право, не грѣшно
Надъ тѣмъ, что кажется смѣшно.

Крыловъ.

1002
5630

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Հ.Ս.Ր.Ա. Դավանական Գրադարան
7/21-1922
ԵՐԵՎԱՆ, ԿՈՍՏԱՆՅԱՆ

ՌՈՍՏՈՎ (Գրքեր)

ՏՊԱՐԱՆ ԵՈՎՀԱՆՆՈՒ ՏԻՐ-ԱՐԵՎԷՐԵՆՆ

1879 — ՌՅԻԸ

3414

ՍՈՒՂՈՐՄԱՐ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈՆՍՏԱՆԻՆԻԱՆ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈՆՍՏԱՆԻՆԻԱՆ

Ս Ս Ս Ս Ս Ս Ս

Содержит текст, относящийся к...

Дозволено цензурой. Спб. 16 августа 1878 года.

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈՆՍՏԱՆԻՆԻԱՆ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈՆՍՏԱՆԻՆԻԱՆ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈՆՍՏԱՆԻՆԻԱՆ

1878 - 0817

ՆԵՐԳՈՐԾՈՂ ՄԱՐԴԻԿԸ .

Պամպուլու լիտ, բաղդախնդիր-հարսախնդիր .

Մարդախարեան, վերաեսուչ .

Խաչահան Կեղնամորուսեան, զործակատար .

Լէվէնտ աղաք 5 հոգի (*).

Եղի մարդիք 3 հոգի .

Ախիմարդիք 3 հոգի .

Ապղթ-կարդացող լէվէնտներ 3 հոգի .

Եղջիկներ 4 հոգի .

Պուէլեան, վերակացու .

Վայելչեան, վարժապետ .

Վարսաւիրեան, հէքիմ .

Չէնկին էրփեվարի .

Աշկերտներ .

Սիւլուկ .

Եւ պանրու էղլէ է 'Սախլու-լանին ձէլը :

(*). Ինչիւ անուններ չի ազդի — կիտիքի Պատճառը աս է. եփօր ձքամ Ասփատոր անունով զէնկինի հազար մանկթնոց ծիին կօխասանքը անելու լասնը, արապածի Ասփատորը իրեն բախցանին վրան կառնէ ու բիթ ու պուստնկով կըժաժկրօի հետոյ: Ինծիսկն ետքը կըրօզներուն աս պանրս խրատ թօլայ:

• Դիվանականացած գիրքնայնըրաց, սոյն տղմոս

• Նուստանայնի, մանգականայնաՄ

• Կատակածոց, մանաստղմանմըմ՝ մանչառալ

(*) Կրո՞ Շ ցարտ ոսթի՜

• Կրո՞ Ե ցիբլան զի՜

• Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜

• Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜

• Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜

• Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜

• Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜

• Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜

Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜ — Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜ (*)
 զարմանալով միջից զմեզ Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜ զարմանալով
 Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜ Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜ Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜
 Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜ Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜ Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜
 Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜ Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜ Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜

Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜ յոսմից Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜ Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜

ԱՌՁԻՆՈՒՄ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆԵ

ՊՈՒՎԱՌԻՆ ՍԵՋՐ

Սօմայ Կառլս արաջու ետ կըքալին Կարլս
 տեղ մարդիք թօփէկած ին ու տաք աաք, ճեռ
 քիւր ժաժկտիւն ին, կաշածի կանին իրենց մեջը Կրո՞ Ե
 Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜, սօխալին վրան կըքալի ա
 խաճինեղուն ճանը Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜ Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜
 վաճինեղուն ալ շորս-Տինի Տողի, Կալվաները կօկ
 լին՝ մանարտ տուրդը Կալվա կըճախին Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜
 Տարբաճ խախուշքաները Կարստտո կելթան Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜
 լինց Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜, սաղր առիւն Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜
 Կրո՞ Ե ցիբլանսիմի՜ մեքամ շատ երկան ու նեղ
 շիտիա Տագած, մեքամ ալ շինէի սէս փալէթ
 վրան ճրգած, աւա ան ալ սէթէր երկան ինչ
 փաթի կուրունկը կը Տամի: Աուղայ ու սցենային
 օրթան կըկանին:

ՊԱՄՊՈՒԼ ԻՌՍԸ (ԱՆԿ)

ՕՓ, յոզնեցայ աշխարքէ աշխարք, քաղաքէ
 քաղաք ու տեղէ տեղ պարսպ սօլ քալիլէ շալիլ
 ջու վանտալ կէնիաթ չիլիսանու մնը արդիւ պարսպ

պուրդ է, լայլաճ պիտ էրթամ եալին ու ճուրղ
 իյնիմ, ուրուշ ի՞նչ կերպ ազատվիմ՝ չիտիմ.
 Հինկ մանէթ-ալ չունիմ որ՝ մէքամ ուէփօլէո
 առնում ու նավամտնըյ սոյէն ինքըս ինծի մեռ-
 ցունում: Ի՞նչ կըլայ սիպէս պարապ պօշ քալե-
 լէս: Հայհայ էռտուռիցըս էկայ, մէկ պանի մը
 տահա կըպած չիմ. օխոր տարի պարապ պօշ ան-
 ցուն լէս կիտցածըս ալ մոռցայ, շինորը ես ի՞նչ
 պանի եարամիշ կըլամ: Հայ վախ: Ասիածուկայ,
 մէքամ սախա-արատոյ ունենայի՝ չօռխախէն ճուր
 կըկըլէի, կըծախէի ու իմ հէլալ վաստակողըս կապ-
 ըի: Աս ի՞նչ ասել է, մինչքան օրըս տահա չի-
 տիմ ի՞նչ ասել է իմ վաստակած սասկըս խարճ
 ձեղը. հէշ կըլայ մէկծարէն մէկին մէկալին էրթալ,
 ծեռքը էրկընցունել, ու հացի, խալթէոյի ու հա-
 գուտի ստակ մուրալ: Ի՞նչէ կ իսա հաւկտմիներ
 բուն. հէջօլմասա մէկ ղէնիաթ կիտին ու մարդունէ
 չամընչնալէն աշխրթիս էրեսը կապպին: Աս ի՞նչ
 իմ. փիթուն կեանքը կըլայ սուտ խորդ, մէկին
 սուտ ասելէն, մէկալին տիմացը պարծընալէն,
 չունեցած կիտու թիւի տէր ճանչըցնել իրեն, չե-
 միտած քաղաքներու լաճիլը անել, չե՛ անսած
 մարդոցս կայաճիները ու ինծի սուված կովասարճ
 ները միամիտ հայտին սրտովն ու ատով աշխրթիս

էրեսը օր անցունել. աս իսո՞՞մ կեանք չէ, աս մա-
 հէն պէթէր պան է: Ասոր մէկ ճարը պիտի կտնըլի:
 Ամա ճարը ի՞նչ կըլայ. ստակ չունիմ որ՝ տու-
 տուր անիմ, ղէնիաթ չունիմ որ՝ մէկ պան խոր-
 դիմ ու ծախիմ. ի՞նչ անիմ, ի՞նչ անիմ: Այ-
 լաճ մէքամ միամիտ պապա-մամա պիտի կուտնում,
 նոցա աղջիկը ուղենամ ու տուն-փեսայ լամ. ամա
 սայպէս մէկ խալ կուկուտնում աճախ: Արթամ
 քիչ մը փօլթա անիմ. ինչէր չի սորտօղ Ասլաճ
 է: Պահթ կասին նը՝ իւմէտ չունեցած տեղէտ մէյ-
 տան կուգայ: էրթամ պահթըս փրնտուելու: Ախ-
 ջու վանին համար կասին քի՛ սալթը աղէկ ու շետակ
 մարդոց համար օղորսըղ է. չէնէ՛ քիւլհանի, ան-
 շահ, օյինձա, խալպ, հարած-վարածներուն հա-
 մար՝ հոս արքավութիւնի պէս մէկ պան է:

(Օտանար ծանար, ատու անտը նայելէն կեր-
 լայ):

Քիչ մը լայն է իմի, ցոյց ճաս
 ու տնայ լին է լիլի պեղեցի անա լիլի
 միմայ ճյցոյ մամ սխտաս գրեա ղեմ . Ք մամ
 կիտայ ան մամնեմ կոյ կոյնեմայ իմ լայն
 : ցոյց

ԱՌՁԻ ԿՈՌՈՓՈՍՆՆԵՐ

ան սա , և զգնով Նոսի սա . յնորմա զօ զսույն
ի իջնով զտոյս զյաւն ինն զսույն . և մարս զձեզնիս մէջ
-տես զօ Նիւիւ Էրն Տ - Տ Ղ Ա Ք . ի զյաւն անձ
-զոսի մարս ինն զօ Նիւմա զիտիմէր , Նիւմա զտոս
1.

Իսա կնացողը հայ է , քննէ իրազանս :

անա . Նայ լսածի-մտոս 2ս Նամմիս զիկկրոս արամ
Նա զայ պիտ լայ , էրնսէն պէլլէ է , մաղ միւրիւք
միւրսէն է , նէփուէլինը հայ պիտ լայ զիտիմէր զի զից
-լին աճրմա ծարմառ զիտիմէր զիտիմէր զիտիմէր :

Իս ալ ատպէս թասմիս կանխմ :

2. Ամա հոսեցի պիտ չիլայ :

3. և Եպէթ հոսեցի չէ , վրայէն-ալ պէլլէ է ու :

1. Լսած չիք , վնով է , անունը ի՞նչ է :

4.

Կիտէի ամա՝ միտքէս էլլել է . մէկ խուճուս
անուն է . մեր տեղը ատպէս անուն իւրթ կըանին ,
անալ՝ եւ աերտէրնեքը կըաննան , եւ աերտէրի
օրդիքը :

5.

Ի , ի՞նչպէս չիք ճանչնալ , ինչպէս անգի-ալ
կիտիք փով էրաճը . Պամպուլիոսն է ու :

3. Ժաչ-դիպասի , զիմա տիլս զսույն . զիմալ զսույն
4. : զանա՞ մնկիլ

Հա՛ հա՛ հա՛ , խորդ է ասածըտ , Պամպուլիոսն
է , նայինը , զաճսէմ մոսցիլ էի . կիտիմ որ մէկ
խուճուս անուն է , հասար հասար , Պամպուլիոսն է :

1. Ի ի ի , Պամպուլիոսն է հա՛ , Պամպուլիոսն
է նը՝ ես ինչպէս տեղով կըճանչնամ . քանի տարի է
տեսած չէի , էրեսին սիւրէթը միտքէս էլլել էր ,
շընտըրի-շտէ միտքըս էկալ : Հասար հասար , Պամ
պուլիոսն է ու , ի՞նչպէս չի ճանչնամ : Իս քանի
տարին նա զակաանիցաները կը բալէր . և ի՞նչպէս
Ժաչ-սիտիլս՞ ծառա ինչ զանց թիւրքի ի ի լստալ
ի յոստի իտիլ զսույն տրանս արա՞ , Նիկիտիլ
- և ա ա ա :

3. և ա ա ա :

5.

և ա ա ա :

5.

և ա ա ա , ճանրս , հէմ զակաանից ակրկենար ,
հէմ ուրու չ մեծ մեծ քաղաքներ : և սիլ տիլ

2.

Ի՞նչ կանէր :

Աստուծոյ զորութիւնը անհասկնալի է : Եւ ի՞նչ կանէր . Ի՞նչ պիտ անէր , կապրէր-շտէ

իրեն համար :

Աստուծոյ զորութիւնը անհասկնալի է : Եւ ի՞նչ կանէր . Ի՞նչ պիտ անէր , կապրէր-շտէ

5.

Աստուծոյ զորութիւնը անհասկնալի է : Եւ ի՞նչ կանէր . Ի՞նչ պիտ անէր , կապրէր-շտէ

Աստուծոյ զորութիւնը անհասկնալի է : Եւ ի՞նչ կանէր . Ի՞նչ պիտ անէր , կապրէր-շտէ

5.

Աստուծոյ զորութիւնը անհասկնալի է : Եւ ի՞նչ կանէր . Ի՞նչ պիտ անէր , կապրէր-շտէ

վար , նիզքից զէնիաթ շուրի մնալ քիչ մը վերերէն է , վիպակիշէ վիսախմայ իրցմէ ցընն սույվա՞ զգմիս մտա զվերա յա բիւրա՞ 3. րդան իրցմէ իրց. իրց Լըմնիօրսա որսա սխալ՞ : ստմնա յով իսիս միայն մն էր . Ի՞ ի՞ Ի՞ Լս՞ օ օրէ՞ :

5.

Հապ-պա ինչ կի-տէ-իր պա-լաս . նարա զէ-նիաթը , ճանրի , ի՞նչզգէս ասիմ օր . քիզիս տեղով Հասկըցունում . թօյիս՝ ապուազավանիէ , վիալեթի-քա , քօնկոէս , ինթէլեկէնցիա , կառչաքով , պի-քօնաֆիլա , դաստիարակութիւն , պիսմաք , աղգա-սիրութիւն , վասթօչնրյ վափօսս , մանկավարժութիւն , սթօռիա , եակաֆիա , ինթէնէն , խիմիք , — շտէ սիպէս ռազնի չէշիտ չէշիտ ուսումներ , գիտութիւն-ներ մաշիններ պաներ , ռէալնրյ ունիվերսիթեթներ , աքատեմիաներ , ես ի՞նչ կիտնամ , պէքիմ կուլտուս վրան անխատար մազ չիկայ , ինչխատար որ իտա Պամպուլիտսը տեղեր քալիլ է , փոաֆէստրուներէ վարժըլիլ է , կիրքեք կարդացիլ է ու փալեթիքներ կըրիլ է նր :

3.

Ի՞ ի՞ Ի՞ Լս՞ օ օրէ՞ : Հա՛մէ հա՛մէ , մարը լամ , նէուժէ՞ ի իտախատար պանս կիտէ իտա մարըլը հա՛մ . ա՛ֆէրիս ,

անփերիմ. շընարխ տեսանք մեր հային զօրքը. կա սինքի հայերուս մէջը շէնքով մարդ չեկայ աէյին, շահ քեզն շէնքով մարդ. ատկեց ալ աղէկը տուն ու տնխէն պիտի կուտնուս: Ասպէս ապուարօլընըյ մարդ պէքիմ ակընչաննեբուն մէջ ալ իրթ կըտնը վե — հը:

Վերջում . սայ-արս ցյ-ճա-դի շմյ արս-յաւ
Հատար Ի՞նչ կիտեիր, հէպէթ, իքթ է, ատոյ կալանին կայ որ:

Իտանատար պանը, ասինը, ճարը, վեւեկ սորվել է իտա մարդը:
Օգտանիցս — սա

Օգտանիցս — հա: Է հէպէթ, զակոանիցս մարդ Ռասսէյէն աւել պան կըտորվնայ ու կըկիտնայ, առ խօմ քօռ մամիս ալ կիտէ: Օգտանիցս — հա: Հէպէթ, զակոանիցին պանը ճոկ է: Ըն չէ ամս, խտա զակոանիցտ կասինը — Ի՞նչ սոյ պան է աճափ, — մէքամ պարսպան քաղաք է, չէ՞նէ մէկ ամպէս ուրու Փասսնով քօայ է:

Հմյ : մայ ցոյրյան մուսսանյ ա զմմիչան իմյաւ 5.

Խորդ ասիմ, ախպարս, ես ինքքս ալ տեղով չիտիմ ինչ ասել է զակոանիցս, ամա, թահմինովս ամպէս կըհասկընամ որ — ալլահայէմ մէկ ճամբորդէ լիւլ իմ ալ մէքամ խիտտ պալապան, սալթը էրկըթէ ու ճամէ խորդած տուն է, ուտնիս ուզնի մաշիններ, չէշիտ չէշիտ պարիներ, Փանթաշներ, պուլվառներ, չիչալներ, քոուփի փուշքաներ, ես ի՞նչ կիտնամ, քաթիներ, չէշիտ չէշիտ ճանավարներ, մուղեքանթներ սըրավարտի շարած ին. քովէրէն ալ հարուրաւոր, միլեմաւոր մարդ, էրիմարդ կիտմարդ, տղայ աղջիկ, հայ, Փոսնցուղ, ալլիչան, խազախ, նէմյէ, սե արսպ, խալմուխ, նօղայ — ալայը խառմասաւորը, ճավո՛ւլ ճո՛ւլ կըքալին ու սէյր կանին: Աս պիտ լայ, թահմինովս, զակոանիցս ասածըս:

4.

Ի՞նչ կատիս, ախպասար. սա ասածըս խօմ փաթիփքի վիթափքան է:

Էյ ամպէսէ նը. չիտիմ, փաթիփքի վիթափքան է, չէ՞նէ զակոանից. ինձի հարցնուս նը էրկուսն ալ մէկ պան ին, զէրէ էրկուսին մէջն ալ

ուաղնի մաշիններ ու խնաստուն մարդիք կան: Ինչ
ալ լանը: Անչէ ամա՛ առ ք խա սեղըս շատ պիտի
կենար. ես մէտօմը կերթամ Թօլթա կանիմ, առ ք
կուզեմը կեցեք: (Աէրնան):

Մինք-ալ կուզանք: (Աէրնան):

ԵՐԿՈՒՍՈՒՄ ԿՈՒՓՓԱՆ.

Յոյ՛ Աչթօշ, մէտօմը նստիւնք-տա: Իջօ՛ժ, յօգնիլ
էի: Իսա ի՞նչ էղիլ է չիտիմ, էվէլքի՛ ատէնները
փիթուն օրը ոտքի վրայ էի՛ ումուռիս-ալ չէր.
Չինար մէտօմը քալիմը՝ ոտքերըս կըթանան, նէ-
Փէսըս կրպոնրվի վրայես կիտիս, քի Տիւանդ
ալ չիմ:

Իսա ի՞նչ լա՛ծ է՛, ասրիքրա է սա, հայհայ
եթ միշ՛ իս-ու:

Հաճէ՛ խեցի՛ Լ իս ի՞նչ է, առ եթ միշ էս կ՛փ
մասյ, սա հա վացցուն ութ իս մէջն իմ-ու:

Մի վացցուն ութ իս հանանդ եթ միշիս մէջը
չի լաս նը: Հաճէ՛, տուն Մարթա հաճինային սա-

րիքովը չի՛ս ինչ. կին խմարը սայմա եթ միշ էր-
կուսիս մէջն իմ կասէ. տուն ի՞նչ փեղվէլէկով վաց-
ցուն ութ իս մէջը կըլաս օր. առ տուն կառավթի
պէսնակ, առ ջը էրթալու տեղ՝ վերա էտե կերթաս-ու:

Հաճէ՛ խե՛ իս, չէնէ խենալու իս. քեզի
փռեանը կասիմ՝ վացցուն ութ իս մէջն իմ, չի հա-
ւատալու ի՞նչ կայ որ. տունը պայեաթցած հար-
սընցու աղջիկ չիմ իտմ վացցուն ութ իս մէջն իմ
նը՝ վացցուն ութ իս մէջն իմ կասիմ, ստոր սիօսը
պէ՛տք է որ:

3:

Լըլու, վազ էկիր, պղպղակցի՛ր, պղպղակցի՛ր,
 արի անկաճըս մախ՛ր. պէպէ՞ կ'իտիս ինձի ի՛նչ է
 հալխին տարիքը անդով ես չ'իմանամ նը՛ վո՞վ պիտի
 իմանայ. զէնիաթըս ի՞նչ է որ, — տայմա պազար
 կէլլիմ Եօրիթա ատ պանին համար-ու, ի՛նչ է,
 որ ասօր մէկին ակաշարք էկածը. վաղը մէկալին նշան-
 վածը, տահա մէկալ օր ուրիշ մէկին տուն-շատ-
 ապրիս էղածը իմանամ ու համան ինա աղլի կա-
 պուտ տէֆթէրըս անցունում: Տուն կիտիս քի քու
 տարիքըս չի կոյ-ին անտեղ: Ատթիացի փաժա-
 լուծա, միամիտ էղի՛ր: 1. Ե՛նչ ալ լսանք:
 Ան չէ ամա՛ ի՞նչ նօր խապէր կայ:

Պան լսած չիմ. ի՞նչ է, պա՞ն կայ ինչ: Ա-
 սօր պազար էլլե՞լ էիր, ի՞նչ կայ, ի՞նչ չի կայ:

Մապահածան ժամ էրթալու ատէն մէնը էլ-
 լել էի, ժամէն ետքը մէմալ էլլայ, իրիկվան ժա-
 մին ատէն մէմալ կնացի քալեցի — եօաբտով ամ
 պէս պան չի կար. մէկքանի արապա թէզաք պերիլ
 էին, կինը չի հարցուցի, զէրէ ինքըս տայմա տունըս

1001
1895

կրտուել կուտամ. հաւկիթ-ալ կար, ամա, ակա-
 պար, կրակի կին էր. աս ատէն՝ հարուրը հարուր-
 քան քապի՞կ — ատ խօմ թամամ ժալվնիով
 կօլովայի ուտելու պարի է. թէք-թուք հաւ ալ
 կար, մանտր-մուժուռ, ճիֆթը վացցունէն մէկ քա-
 յիկ պակաս տալ չուղէր: Թուքնում ես ան ան-
 կուշտում պուկին մէջը, որ իտիպէս թանկ-կրակ
 պարին պիտի ուտէ. . . Ինչ-ալ լանը, պարին շթօթը
 վի՛րա կրվերնայ, վարնալու սրբա կիտիս-քի չի կայ:

3. Ալայ պանին սէպէպը, ճանըս վայնան է:

1.

Չէպէթ վայնան է, ատոր կալաճին պէ՞տք է որ:
 ամա մերոնք կիտիս-քի տահա պանի մէջ մտած չին-ու:

2.

Մտած չին-նը՝ կրմուտուն - տա. ատ էֆի-
 մերտէին խօսքը ե՞փ սուտ էլլել է որ՝ շինտը սուտ
 էլլէ. աս ու դալ տարվայ համար ինչե՛ր կրկէ,
 կարդացի՞լ իս:

1.

Չապահապա: Տուն էֆիմերտէն կատիս, հա-
 պա ան օրվայ լուսինկային ջրս-քովի կարմիր անպր:

— ան խըռըդ պան չիկխոնաս, ան էփ էշկեարէ արունի նշան է :

3.

Ատ կայ-եալ. հասցա աս ինչ կասիս. անցած շարաթ, չիտիմ էրկուշարթի՞ էր, չէ՞նէ երեքշարթի, տեղով միտքըս չէ — կըրածունիմ-ալ — էրածիս մէջը ի՞նչ տեսնիմ-նը աղէկ է. մէքամ պալապան ասլան իրեքատ գալի վըայ կիյնի, ալային ալ կըխխտէ, կուտէ : Ասլան վո՞վ է՝ չիտի՛նք ինչ. գալերն ալ խում, պէս-պէլըն է, տաճիկն է, ակլէ. չանն է ու նէմցէն է . . .

2.

Նէմցէն ալ մեզի տուշման է ինչ. կիտիս-քի նէմցէն մերոնց սոյ կուդայ-ու, ամսէս չէ՞ որ, կիտիս-քի ասպէս լըսիլ իմ, չիտիմ, պէքիմ հանըլ իմ :

1.

Ճէնկի մէջ սոյուեթինը խայիր կանե՞ որ. սալ-տաթը մէմը խուտուումիշ լայ ու աչքը արուն կուտէնը՝ սոյ-մոյ չիշփիլ, սաղին սօլին անխատար սալուր կանէ որ՝ ալային-ալ կըմորթէ, խըամլամիշ կանէ, կըզընէ անդին. մեր սալտաթին ասեթը ատ

է. սուս կըկենայ, սուս կըկենայ ամա՛ մէմը որ կատ-ղեցաւ-նը՝ թէվէքէլն թուրը ու թիփէնիը վար չի տնիլ : Ղայնան ասպէս պան է շտէ :

2.

Ե՛հպէթ. մեր թագաւորին ուժ ին՞ տէ՛ կըհասնի՞ որ : Ան չէ ամա, իաս տաճիկը տաճիկէ, ակլիչ չանին ու նէմցէին ի՞նչ պանն է, որ մերոնք անհաս-ւատներուն կըմորթին, անհաւատին տէր էլլե՞ լըս վորն է :

3.

Ան քու խեղթիս պանը չէ. թագաւորը ինչ կըհրամայէ, անալ պիտ լայ, չէ՞նէ՛ աղլն ցուրտ սէմթէրը կիտի՞ս . . .

2.

Ե՛հպէթ, ես կօյեա իմ խեղթիս կտրածը կասիմ, չէ՞նէ իմ ի՞նչ պանըս է . . .

3.

Ե՛շտէ, ես ալ քեզին ատ կասիմ որ՝ կօլօ-խէա մեծ մեռղ ուտելը քեզի հարձ պան չէ . . . : Ան չէ ամա՛ լսի՛լ-իք, կասին, մէքամ նոր մարդ կիլէ է, էսլի ասիմ էսլի չէ, անխատար շատ կէնձ ալ չէ, էստուն-հիսկ էստուն-օխտը տարու կըլայ, կասին :

1.
 Հապա հապա, չէքի լիւլ իմ, տեսիլ իմ
 պիլէ. պամալ պուլվառին մէջը առաջ ու ետ կը-
 քալէր ու, մէքամ պէթէր էրկան շլեափ, մէքամ
 ալ փիլոնի ֆասսուով փալէթօ հագած, մէջքն ալ
 օխլով կուլ տուվածի պէս շիլի-շիտակ:

(Արարալիւր Պամպուլիսը հէրո-յէն կանչելի):
 1.

Հանա հանա, եանլը չիմ-նը, ինքն է շտէ:
 Սէօգտէ Մոսկոֆին վըայէն էկիլ է. ճամփան մեր
 Պետոսին հետը լաֆի պըռնըվիլ է. ասածէն կանը՝
 կուզէ հոս մէկ տօլթնըթ կուանելու՝ ես ապլա-
 քաթ, ես քանթօռչիք, ես վարժապետ: Պասին
 էփպէլի ուսում ունի:

Յ. (էրկան առէն վրան քայելէն).
 Տա է հա՞. ուտեխէ՞ն է. լաղսպը աճափ ի՞նչ է:
 1.

Ախաջը չեաիմ, անխատար օր՝ հայ է, քանի՛
 տարի վրայ-վրայ տուսերը քալիլ է. ամա ինչ
 գէնիաթ ի տէր է՝ չիմացայ. շատ կէնճալ չիլայ-նը,
 մեր Պետոսին ասածէն, լէվէնտ է. իմիշ՝ Նախ-
 ջուվանը պէթէր սիրիլ է ու շատ միտքեր ունի մեր

մանտու սուղոցը աղէկութիւններ անելու, անխատար
 օր՝ մէմը ոտքը ամուր տընէ. ետքէն-ալ մէքամ ա-
 Ղէկ սօյէ, աղէկ ստըկով, կէնճ ու տեսօք աղջիկ
 կըանէ. . . գէշ էրա՞՞ չէ, Ապված բարի կատարում
 տայ:

2.

Հէպէթ, Ապված տայ, անխատար օր՝ ես իսա
 պանին պէթէր կարմրնամ. իսա հէրկէլէներուն
 տեղը աղջկը իըթ է ինչ, օր կէրթան կուզան,
 կէնէ մեր Նախջուվանէն աղջիկ կուզենան: Վանի
 տարի առաջ, մի տըրտ է, մէքամ մայեօռ էկիլ էր,
 տունէ տուն ինկիլ էր, լէրըը պատոած, հարս
 կըփնտուէր. ամէն տեղէ քիթով էլլաւ ալ. ամա
 ատ քիչ էկաւ նարան. քուպին մէջը շամաթա վե-
 ռուց կէնէ աղջիկայ սէպէպով ու եախաներէս վաղ
 գալու միտք չուներ, եփօր մեր կէնճիըր ծեռքէն չի
 պըռնէին, տուս չի հանէին-նը: Աս քեզի մէկ պան
 ասիմ. տուսեցի մարդուն օլմաղութիւնը անկէ իմա-
 ցիլը, եփօր իրեն տեղը աղջիկ չի կուանէ ու մեր
 տեղէն զայ ուզենալու: Ինճի հարցնուս-նը՝ լէ-
 վէնտին աղէկը ուտելու-ալ լանը՝ իըթ է. հէշ նա-
 ռան կըվայլը քաղքէ քաղքէ իյնիլ ու աչքը մութ
 կիսած՝ կընիկ խըռմախլամիշ անել: Չիտիմ, խեղ-

քրս չի հասնիր է, է է, տա հա շա՛տ նատինք, չօղ
տեցանք մետով ալ. քայելու չէլէլինք, ի՛նչ
անթիքա հալա է: Ե՛րբ իրոյս ի՛նչ . . . ինչոյ
նայտապ իրոյ ճար ԵՄԻՆԵԸ:

Լըթանք-տա: (Կէրնան):

տոյ սմ 'ցօ դատաւիմա, լաա ճախ, Ե՛րբ
մոյմէլէլէլէլ տոյ. Լոմնիկոյ յճճէլ սմմոյ
ԻՐԵՔՈՒՄ ԿՈՌՌՓՈՒՆ.
ԿԻՆԻՄԱՐԴԻՔ.
Հաքա Լ'նսփիքեա, հաքա Մանաճան, հոս
արիցէք, հոս արիցէք, նոր խապէր Լի՛ւիք, նոր
խապէր կիտիք:

2.

Ի՛նչ է, ի՛նչ է, ճանրս փիքէճ, ասիս-նը, հայ-
հայ օրթայէս կրճաթիմ, իտա ի՛նչ նոր խապէր է:

3.

Վայ, ճանրս կնքամար, պոյխո սատկիմ, մե-
ռելըս տեսնիս, թէզ ասս, ի՛նչ խապէր է իտա
հայհայ սիրաըս կանցնի, թէզ ասս թէզ, չէնէ,
իտա կայնաճ տեղըս փաթ տէլին կկնիմ կրմեռնիմ:

1.

Չէ, չիմ ասիլ, կնայէք ինքերըս կրտէք:

3.

Վայ, պոյխո մեռնիմ, ի՛նչ է իտա մարդ
տանճաճըտ, ասս տա ի՛նչ կրլայ: Չէ՛նէ Մարթա
խատնան աղատիլ է, — մանչ է, աղջիկ է:

1.

Չէ, չի կտար:

2.

Չէ՛նէ Ծուպուկին ուզեցօղ կայ. Եսվաճ տայ,
Եսվաճ տայ. վայ-կիրին հայհայ էռսունը կլմնէ,
տու՛ը կենալէն մաստու՛մը քիւՓէ՛միշ էղաւ, պա-
յնաթ խուռապիայէն պէթէր էղաւ. Եսվաճ տայ:

1.

Չի կտար, ատալ չէ:

3.

Չէ՛նէ Չիլենկիրին Եղամին Փայթթօնը էկիլ է
Եսվաթէն. ատ էնը՝ մեղք Փայթթօնին, որ նարա
լավան ատ թանկնոց էքիփաթին մեջը պիտի փըռվի
ու էրեկվայ տուկուլին փաստան արօրվան պլօմպիու-
ներըս պիտ-լայ:

11.

Ետալ չէ, չի կտար:

2.

Ես չէ, ան չէ, ի՞նչ է հապա: Սայնէ կայ-
նէ, կրտայ կրտայ. վարիսէ թաղաւորէն հրամանք
էկած պիտ լայ, որ մեր կլասնիներուն մէմէկ օսկի
մէտալ տան՝ սրտըղի զասէտանի էրթաւներուն հա-
մար. առ է համ, կրտայ. էրթամ կլիսաւորիս խուն-
աում սնիմ:

2է, չէ, շատ հեռու էք, պէլլէ է որ հէջ
կրանելու չէք. ամպէսէնը արիցէք ասիմ ձեզի:
Տուսէն մէքամ լէվէնտ էլիլ է — շատ կէնձնելն չի-
կիտնաք — ու մեր հալնին մեծ մեծ աղէկութին-
ներ կուզէ անելու. ասածներէն կանը՝ պէթէր ու-
սումով է, քառսուն հինկ լուզու կիտէ, քառսուն-
հինկ-ալ չէշիտ չէշիտ զակօանիցներ քալիլ է. մէ-
քամ-ալ ամպէս Ֆէնտ ունի, կասին, որ մեր մանտո
տուղոցը մինու թ-սասաթ վայ մէջ իմաստուն պիտ անէ,
պիտ անէ անդին: Թէք որ, կասէ, ինձի մէքամ
թէչիքէ հարս կրտէք:

Ղէմը իտա՞ է ուղածը. ասկէ-ալ խօսայ ի՞նչ
պան կայ որ. թէք ատպէս Ֆայտալը լէվէնտներ
զան, չէնէ մէքամ կրնիկը ի՞նչ պան է, որ չառ-
նունք, չի տանք ձեռքը:

Էղաւ սուն-ալ. մեր տեղին համար ասկէ-
ալ տիժար պան կայ որ. ո՞ր շէնքով հարը-մարը,
Եսվածըղ կըսիրիս, կառնէ իրեն աղջիկանը ու մէ-
քամ սուսեցի, քամի բշօղն ձեռք կուտայ. շունի
առջև թապլելու աղջիկ վնվ ունի որ:

Ինչո՞ւ ատպէս կասիս որ, խառնա, իտա լէվէն-
տին համար, եփօր խորդ է ասածը-քի՛ ու սումով
է նը, թէկարան վար սօյէն աղջիկ ինչո՞ւ չի պիտի
տըրվի որ. կալածիի վայ, հանա՞ ինչո՞ւ էմձէիտ
Թաղուշը իտա տուսեցի լէվէնտին հարձ պարի չէ.
մտիսումը հայհայ էռսուն իրեքը թէղ կուսումնէ,
տահամ չօզտեցաւ սունը թուռ չի լալէն. սուէք,
սուվէք-տա:

Չի տայինք պարէմ. մէմը որ Թաղուշը հէջ
էռսուն իրեք չիկայ, մախտումը իտա նոր էռսուն

էրկուսը մտաւ . մէմալ որ՝ ասոր-վաղը նարան ու-
 զեցող կայ . խութուռճի Ասլատուրին աթըլը - խա-
 ըստուրը թախտա տալէն պիտ ասնէ, անխատար օր՝
 յիտուն մանէթ վրադէր կուզէ . աղլի կաղտուկ փա-
 կէն էտե՛ մեր տեղի աթըլը - խարավուրները պէթէր
 քիթերը վերուցիլ ին, միւճէրէթ ամէնն ալ աղա-
 ներու աղջիկներու վրայ կուզին փսակվելու : Ետպէս
 կասիս-նը՝ ինչո՛ւ կնքամարիտ Յափէթին համար
 սուս կրկինաս, տուվէք շտէ . ճէհէզ ասիս՝ ճէհէզ
 չունի . տեսք ասիս՝ տեսք չունի, ինքնալ մէքամ
 քիւթ իւք :

2.

Ի, չիտայինք պարէմ . նարա-եալ ուզեցող
 չիկայ ինչ . հանա սուփ Արութինին աղլի մանխա
 տիրացուն կուզէ-ու, անխատար օր՝ նա-եալ սար-
 կաւարգ ըլլալու համար տուռէ տուռ ինկիլ է,
 զէնկին կնքահար կրկնաս է, կըանէ-նը՝ համան պէհ
 պիտի խրկէ ու : Տուն Յափէթին խահրը մի՛ քա-
 շիլ, ճանրս, տուն կանկայիա շաշի, հոտած պերան
 Մարգըրտին ինչո՛ւ կըմոռնաս որ . նա-եալ կիւ
 տիս-քի էստունէն վեր է ու վար չէ, ինչո՛ւ նարա
 համար սուս կրկինաս որ . ի՞նչ կըլար իտա պանը
 անէիք, խիտ հոգու-եալ վարձք պան էր :

ասի՛ նէրասուղլ՝ զո՛-ցմբայիլ այգիսի սօյոյի ցմայս
 : քանիս ունի ցմայիլ ճագա ցըճախ սէր յճար
 Փաճալըթա փաճալըթա, Մարգըրտին խահրը
 քեզի տըրած չին քաշելու, մէմը որ աչքին շաշիու-
 թինը, խաւքոփա կընաց իսէ՛ մէկ մինութ-
 վայ պան է անոր շըտկիլը, պերանը կասիս — ատոր
 համար ասիտէրքը աղլի կարմիր վառաշօքը չիկայ
 ինչ . Մարգըրտին ալ, ճանրս, տունը քիւթիւթիւ
 ըլլալու աղջիկ չէ . մէմը էրկուս խըտրէլէզին տեղը,
 եա սուփ Խաշին պահչան, անալ չէղաւ՝ քուպ-
 պալ տարինք իսէ՛ նարա հարձն պ մէքամ էրիկ
 կըկըտնրվի : Չօնամօնի կիցերը սաղ ըլան, մեր
 ալայ պաթտալ պարիները հոն կըտեղաւորցունուք :
 Ետխատար օղորմած-իս-նը՝ ինչո՛ւ Մարթա հաճիմա-
 յիտ էրփէվարի թուին համար պերան չիս պանալ,
 շտէ տուսեցի լէվէնտի վեզին փաթ թելու պարի . ստակ
 ասիս՝ ստակ չունի, Փասօն ասիս՝ Փասօն չունի,
 Եսվաճըտ սիրիս . մէկ - ալայմալ պալա-չաղայով
 փաթ թըված է խութսուղը : Ըոգու վարձք պան կու-
 զիսնը՝ շտէ քեզի հոգու վարձք պան :

ԱԼԱՅԸ ՊԱՐԱՊԱՐ .

Ա, շտէ իտա եօրըխի դալու պան է . արի-
 ցէք, ճանրս, իտա պանը կօլօխ պերինք, շտէ ա-
 զէկ պան . աղէկ որ միտքըա էկաւ : Ախալը իտա

պանը կօրն պերելու կրնանք-նը՝ Լըրուսաղէմ կնացածի պէս վաճըք արած կրլանք Ասծու տիմաց :

(Հէրոս-էն Պատար-էնուր կանչելի):

Հարա հարա, էտեներըրոնոյեցէք, խոս մարդը չէ՞ր աղլի տուսեցին, մէմը աղէկ տէյէմիշ արէք :

Հա կիտիս, նա պիտ-լայ : Ո՛ւր էրկան ու պարս կ շինաի է, թամամ թամալի օլախ, փալէթօն ալ պէթէր հօշի գալու պան է, կիտիսի իրեն վրան ծեւած չէ. հարա հարա շէնքը - շնորըր նայեցէք, թամամ օխլով կուլ տուվիլ է, քալվացքէն-ալ պէլի է, որ եա ինժէնէն պիտ-լայ, եա առխատօս թուռ : Լըրթանք, հեռույէն էտենէն տէյէմիշ անինը : (Վէրլան):

ՄԱՐԿՈՍ ԵՎ ԱՆՏՈՆ ԵՎ ԼՈՒԿԱՍ ԵՎ ՅՈՒԱՆ

Մըայէն-ալ պէլի է որ՝ վեր, վեր, շատ վեր ուսում առած է. քալվածքն ալ թամամ Պիսմառքին, եա Անտաշին քալվացքն է :

2.

Խախտնց տեսիլ է իս օր՝ կասիս-նը :

1.

Տեսած չիմ, ամա միտքով թահմին կանիմ օր՝ նեփոէմէնըր ասպէս պիտի քալին — տիփի տիզ, սրաըն կուլտուվածի պէս. կալաճի արածն ալ, աղէկ Փառղին կնացի՞ք, ծեռքով սիպէս, սիպէս, սիպէս կանէ, կիտիսի փառամէնթին մէջը միթիկ կանէ (Յէրոս վէր, լար, սաղին, օլն ին յաճիլարցունէ):

3.

Լըր հէպէթ, ապա անգօլընըր մարդը ձօկ, նէ ապա անգօլընըր մարդը ձօկ, հիշ մէկ կըլայ, ապա անգօլընըր մարդը որ կայ ինթէլիկէնցիա է, նէ ապա անգօլընըր մարդը՝ փասպէանի մուժիքի պէս մէկ պան է :

2.

Հէպէթ, ասել պէ՞տք որ. ես ալ շնտըրն ատ միտք կանէի. ո՛ւր պաներըր աղէկ կըլար օր, եիօր իտիպէս էստուն-քառտուն կէնձ մեխանիքներ դային մեր քաղաքը կենային-նը :

(Այս արարչին Էսթեռնըն Ամսոյուլիսուր Կո-գայ՝
Թեւոր զի վառաժ փափիւսու պըրանաժ):

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ: (Կապը կը հանէ, կօջի կուսայ):

Ար համարձակի՞մ արդեօք, պարոնայք, ան-
հանգիստ անել ձեզ և խնդրել կրակ ձեր գըրանա-
կէն, և կամ կըրգտանկի՞մ արդեօք ձեր գըրպանու մի
հատիկ լուցափայտ, որով շատ կըրգարտաւորէիք ձեր
խոնարհ ծառային:

(Եւէնիս ալ նարան կօջի կուսան):

Յ. (Աշտուշ արւն, քանփուղեցա էրած):

Շապո՛ հապա՛, փամիլըլթե, ինչո՛ւ չէ՛: (ԿՐՕ-
Էնա) Ո՛չ փալիթիք մարդ է, մեքամ սէռնիլի
համար ինչպէս թօնքի խօսքեր անուր կուտայ:
(Պամսոյուլիսուր) Իղլթիս, համեցէք: (Իրեն փափի-
սօսը կուսայ):

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

(Փափիւսօր կը վառէ): Մեծապէս պարտաւորած
եմ: (Կրկէր կէնալէն էրէ): Ար համարձակի՞մ արդեօք
ձեր խօսակցութեան մէջ միջամուխ լինել: Շարու-
նակեցէք, խնդրեմ, ձեր ընդմիջած զրոյցն. ինձ շատ

հաճել է ձեզ պէս երիտասարդաց հետ սիրտդիր
յարակցութիւն ունենալ ջրա՞: Այլ մար ս՛ջգն յա
նայ ձ գլ սո՞ մնասո՞, 2. սցցմնապ՞, անսցյան

Ա՛յ, փամիլըլթե, զանըլթե ատալթենի...
մինք ալ շատ ուրախ ինք, թօյխ... փամիլըլթե...
մեզի համար մեծ պահէք է: (Կապը կը վառէ, կըրգարտաւորէիք ձեր խոնարհ ծառային):

Ա՛յ, փամիլըլթե, զանըլթե ատալթենի...
մինք ալ շատ ուրախ ինք, թօյխ... փամիլըլթե...
մեզի համար մեծ պահէք է: (Կապը կը վառէ, կըրգարտաւորէիք ձեր խոնարհ ծառային):

(Կրկէր) Ա՛յ հերկէլէնըր, ինչպէս կէրեայ ինձի
վաթի մար ձանջիլ ին, ատալէս է նը՝ ինքս ինձի
աղէկ փատտե ո՞ժաթ պիտ անիմ. courage, monsieur
Pampoulios! qui ne risque, ne gagne rien! (Ա՛յ-
Ա՛յս է ուրեմն ձեր ծառային: շատ լու է, շատ
պատուական է, շատ ախորժիկ է շրջագայելու հա-
մար, մանաւանդ, երբ երիտասարդք և օրիորդք մի-
ահամուռ: . . . օրն մաքուր: . . . գիշերային ցովութիւն . . .
արեղական պայծառ ի մայր մտանն ը...
կարող եմ ասել, երբ ևս Չուլցիբիայի մէջ էի, ո՞վ
հրձուելի յիշատակներ, երկինքն պայծառ . . . հե-
ռաւոր լիլինք . . . վճիա լճեր . . .

(Կրկէր) Ո՛չ փալաճիլ վարպետ է. ատալա
միտուր անկամ արնիս նը, ֆսէս ալիս, Մշակ կաղէթը

կարգացածի պէս կրլաս, հէմ հօշտ կու գայ, հէմ ալ մէջէն պան չես հասկընալ: (Աճո-ր) Ասէք, փա- ժալըսթա, հրամանքրա չօխտան հոս էք և կամ վճռտեսիս կուգաք և կամ վճռտեսի կէրթաք:

ՊԵՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Ո՛հ, պարոնայք, ես շատ հեռաւոր աշխարհ- ներից գալիս եմ. կարող եմ ասել, որ բոլոր լու- սաւորեալ Աւրոպա մի ծայրից դէպի միւսն անցայ, և ո՛չ մի նշանաւոր քաղաք, և ո՛չ մի նշանաւոր մարդ, և ո՛չ մի նշանաւոր յիշատակարան չեթողի, որ ի մօտոյ չե գննէի, չիմաստասիրէի. կարող եմ ասել որ և այժմ կամէի իմ մէջ ժողոված, կիտված, զիզված բոլոր թանգագին բարոյական դան- ձերն աննախանձարար և առատաձեռն բաշխել-բա- ժանել իմ սիրելի հայրենակցաց, նոցա զաւակաց, և մանաւանդ նոցա դստերացն և կամ

3.

(Բարկնա) Իէնէ ասածէն պան չի հասկըցայ, ամա պէլլի է որ՝ աղէկ պաներ ատած պիտ լայ: (Պամպո-լիտին) Հապա հասպա, փամիլը յթէ, սամ- նենի կայ որ. խօսքի վայ՝ մեր Ռաստօն ալ, թօյիս, անխատար դէշ քաղաք չէ. փասթ ոօյքաներ, վատափոստներ, ավիժէնի-պան. . . ապա ազօվըները

մարդը, հոս նայէ, ծեղի պէս տիկլամաթը զաֆ- սեկտա կրկրնայ քաքիլ-նիպու թ 3—4 մանէթով աղէկ նօմէս պրունել Թամանցօվն հաստինիցան. ապէտ, չայ, զաքուքա, անալ ի՞նչ հօրրա ցաւն է որ, քաքիլ-նիպու թ 2—3 մանէթով. . . . թէմիլ լաքէյ, ձնրմակ փէս չաթքի-պան . . . էնձամը՝ քա- քիլ-նիպու թ 10 մանէթ խարձն լու լանդ սու թքին, տաթլընը կրկրնաս անցունելու . . . քլուպ, ստո, թիաթըս — պան

ՊԵՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

(Բարկնա) Աս ծիւնապէթները կիտին-քի՝ պու- մաժնիքըս մանէթներով կրուած է, անխէ չիտին օր՝ կրովինիքին էտէն թիւֆէնկով կրվաղիմ (Աճո-ր) Ի հարկ է, պարոն, զուարճութիւն, կենաց վայելք, պարահանդէս, թէատրոն, ժողով, և այլն, բաւա- կանին հաճն զքօսանք են. բայց մի այլ հոգեկան զուարճութիւն կայ, որ տուած է միայն ընտրեալ- ներուն, այդ է՝ զործ ազգասիրական, ուսումնական և առաքինական: Աս կրփափաղէի այդպիսի մի աս- պարէզ գտանել իմ սիրելի հայրենակցաց մէջն: Աս ոսկոյ և արծաթի կարօս մարդ չեմ. բայց իմ սիրտը կրփափաղի մի վեհ, մի աստուածային հրճուանքի, որ կարելի էր գտանել միայն գերդաս- տանի ծոցումն

2.

(Գրովնա) Առաջին մեծուքը, կուզես սատկեցուք, իսա մարդուն սասձէն մէկ պան չիմ հասկընալ: Ա՛յ կիտէ ինչ աղէկ աղէկ, ի՛նչ կիտուն, ի՛նչ ինժէնէնէի, ի՛նչ մէխանիքի պաներ է սասձը: (Մ-ճո-բ) վիամիլը՛, քեզի պէս մարդը վի՛տեխ ալ լանը պատիւ ունի, ատոր կալաճին կսո՛յ որ. (Գրովնա) Չիտիմ՝ ճուղապրս եօըլիսով էր, չէ՛նէ թէսսինէ պատասխան տուվի: Մա՛րը լամ, ո՛ւյ դէշ պան է մեզի պէս նէսպրագօլընը՛ մարդ լալը. շա՛է, սի-պէս իմաստուն մալդու հեա ուսթ գաս-նը՝ զափ-սեմ քամ փուզիթը՛ կըլաս:

ՊԼՄՊՈՒԼԻՍՈՒԸ:

Թերևս դուք կամէիք իմանալ, թէ ես ո՛ր ստացիլ եմ իմ կատարեալ, ծայրայեղ գիտութիւնքն

1.

(Գրովնա) Ո՛ւյ կալաճիներ կանէ, կիտիս-քի կաճակներ կըթափեցունէ:

ՊԼՄՊՈՒԼԻՍՈՒԸ:

Ես նախ և առաջ . . .

ԱՄԵՆ-ԲԸ:

(Պէրանէրը պայ, արժնայաժ վըրան կընային):
ՊԼՄՊՈՒԼԻՍՈՒԸ:

. . . իմ ուղեորութիւնը կատարեցի դէպի Այփ-ցիդ, որ կարող եմ տեսլ, լուսաւորութեան կողմանէ, ամենայն ազգաց վկայութեամբ

2.

(Գրովնա) Մա՛րը լամ. իսա ի՞նչ է իսա մարդուն պանը, փոշթը պիւնէն մարդըրիտներ, ձէ-վայիրներ կը թափեցունէ ու

ՊԼՄՊՈՒԼԻՍՈՒԸ:

. . . կարող է համարվել նոր Աթէնք, ուր երանաշնորհ մեր նախնիք և սուրբ թարգմանիչք ի թիւս որոց

3.

(Գրովնա) Իսա ի՛նչ է, իսա ի՛նչ է լամ-ներս. աս մարդը թամամ ափիլամթ, եա մէխանիք է ու. անպէս ալ լուզու, տի՛ր-նը

ՊԼՄՊՈՒԼԻՍՈՒԸ:

. . . զոր օրինակ Մովսէս Խորենացի. երանելի Աղլիշէ, Ազնիկ, Ալազար Փարպեցի, ևն, ևն, ևն, ևն:

ՊԵՏՐՈՍ

(Վարդինա) անանքներ, առ լուզու չի խամ,
թամամ թռախթիռի անուշ էղկիով առկան է, որ
անկաճ անելէն չիս յոգնիլ

ՊԵՏՐՈՍԻ ԼԻՍՈՒԸ:

. . . բայց ես մի փոքր խոտորեցայ իմ բռնած,
եթէ կարելի է այսպէս ասել, ճանապարհէն . . .

(Աստուծոյ խոսքն ասացաւ իմ խոսքն լարժարանի
պետիւն Սարգիսիւսէանը. ամենքն էլ զօր կոտորան. Պամ-
պոսիսն ալ էլ զօր կոտորայ. Սարգիսիւսէանը ճանոր
ճանոր բաւելէն կը ծախիսայ նայա :

ՍԵՐԳԻՍԻ ԼԻՍՈՒԸ: (ճանոր ճանոր ու անուշ ճանով).

Պարե ծեղ, պարե ծեղ, համեստ, շնոր-
հալի երիտասարդներ. այստեղ ի՞նչ կանէք, բէ՛ծ
կանէք, կը խօսի՞ք. շատ լիաւ է, շատ լիաւ է.
պարոն Խորըճիով՝ ճնօղացդ բարե արա, ասա որ՝
վաղը երեկոյին ես ծեղ կուզամ, մի փոքր կընտրիք,
կը խօսինք, քո հրեշտականման գեղեցիկ և շնորհալի
քոյրը մեզ համար կը չալէ ու տաղեր կասէ : Շատ
լիաւ է, շատ լիաւ է : Պարոն Սաճոնթուքնու-
մով՝ քո եղբայրը շատ լիաւ, շատ պատվական, կա-

րող եմ ասել, հրեշտականման երեխայ է. ես նա-
րան տայմա կը պագնիմ ու կասիմ օր՝ ատ մօրը
պագնել թօ-կիանայ. ես իմ աշակերտաց միշտ
պագնելով և զրկելով կը մեծցընեմ, որ նոցա սիւքը
տաք լինի դէպի վարժատունը, թէ և շատերը կա-
սեն որ՝ այդ շատ փասակար մեթօտա է. բայց դուք
մի հաւատաք, այդ ձեր և իմ թշնամիներու իօս-
բերն են. մանաւանդ որ՝ այդպէս հայրական սէր
և քնքուշութիւն ցուցնելու աշակերտաց՝ շատ հա-
ւանելի է Նախիջեանեցի հրեշտականման եանկա-
ներուն, որոյ պատճառաւ, իբրև վարժ իմ աշխա-
տանքին, նորա ամեն սաղի, տօնիս օրը, թանկա-
զին թօթիք, արծրթէ զգալներ և ուրիշ պաշ-
խիշներ անպակաս կանեն ինձ իմէն. Ե՛յդ ինձի
համար առաւել ամօւր վկայութիւն է իմ խորին
ուսու մնականութեանս, իմ փորձառու մանկավար-
ժութեանս և իմ առաքինի վարուց, բանթէ մի
քանի անբարոյական գիտնականներու դատմունքն և
գրուածքն : (Եստէն կը պատահայ Պամպոսիսն) Եւս-
մանքըտ նորեկ ո՞մն էք. նուաստութիւնս կը լինողի
ասել ձեր անունն :

ՊԵՏՐՈՍԻ ԼԻՍՈՒԸ: (կտակը կը հանէ, նորէն կօտն կուտայ).

Եւսունս Պամպոսիսն է :

ՄԵՐԳԱՒԵՐԵՆԸ

Հնորհալալ եմ: Ուրեմն, պարոն Պամպուլիոս
կարող եմ համարձակ ասել ձեզ, որ դուք ձեր
արտաքինի վերայ ունիք ինչ ու ինչ, որ յատկանիշ
է ձեր ներքին, բազմակողմանի թէ ստացական և
թէ աստուածատուր շնորհաց և արժանաւորու-
թեանց: (Մէլեմուսը Դեյ Դեյէր Կուրիս):

ՊԵՏՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Այո՛, պարոն վերապետուք, եթէ ես չեմ
սկսվում իմ ենթադրութեանց մէջ, ուրեմն ա-
ռանց որ և է յառաջաբանութեան մէջ կարող
ենք զմիմեանս շնորհաւորել փոխադարձաբար, զի
մենք գտանք այսօր, այս ծառայելիս մէջ, արժանի
խօսակիցներ, թերեւ և ազգային վեհապանձ գոր-
ծին քաջ մշակներ, զի և ես պատրաստ եմ իմ
լուման, որ այլուր մերժելի և անընդունելի եղաւ,
այս քաղաքիս մտաւորական զարգացման գանձանակի
մէջ ձգել: և ես առանց մտապարծութեան պետք է
խոստովանիմ, որ թէ և կրխոստանամ հայ մանկանց
և մանաւանդ հայ օրիորդաց մի փոքրիկ լումայ,
բայց իրօք կուտամ նոցա մի շատ ահագին և մե-
ծագին ոսկի դահեկան, եթէ միայն գտանեմ այս
քաղաքիս մէջ իմ հոգւոյ և սրտի բզձացած առար-

կան: Ինձ քաղցր է, որ ականածելի անձն, ձեզ
իրև խոստովանք յայանել, որ իմ բաղձանքն շատ
և շատ սահմանափակ է. ես ի՞նչ կրպակսեմ, զի-
տէք, իմ հայրենակիցներէն, — մի սիրուն օրիորդ,
որ լինի և մատաղահաս, այսինքն ոչ աւելի, քան
տասնեւեց տարեկան. ունենայ աղնիւ ծնողք և աղ-
նու աղարմ ազգակցութիւն, ունենայ մի շատ չա-
փաւոր գումարի օժիտ, այսինքն այնքան փոքր, որ
տարին բերէ ոչ աւելի, քան հինկ կամ վեց հազար
մանէթ առկոս: Եւհա այս է իմ սակաւադահանջ
ցանկութիւնն: Եթէ, Եստուծոյ ողորմութեամբ և
բարի մարդոց բարեխօսութեամբ, ես հասանեմ իմ
նպատակին, այն ժամանակ ես կրխոստանամ իմ
հարսին մի վաւուռն սիրտ և իմ սերնի ազգին
մի լի աղնիւ իրգաներով զլուխ:

ՄԵՐԳԱՒԵՐԵՆԸ

(Բալիս) Ես հերկէլէն շատ քիչ պան կուզեմ,
մէքամ սոյզառէ օղլուշախէ կէնձ ու սևսօք աղջիկ
ու հարուր եւ հարուր քսան հազար մանէթ ձե-
հեղ. յգէշ չէ իշտահը, թէք կրանրվի փիլաֆը:
(Ետոյ) Եյո՛ պարոն Պամպուլիոս, այդ ձեր ցան-
կութիւնը շատ չնչին բան է, և մենք կաշխատինք
ձեզ ձեր նպատակին հասուցանելու. միայն թէ ինձ

ցանկալի էր իմանալն, արդեօք դուք ո՞վ էք, ի՞նչ կոչման տէր էք, քանի՞ ամաց էք և ի՞նչ մնացելի էք ձևունարկելու :

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ

Ես, պարոն վերատեսուչ, թէլէկոաֆով պատգամ վկայականիս զօրութեամբ եմ профессоръ физико-математическихъ наукъ և եթէ ազատ պաշտօն զտանվի, եմ ընդ նմին инспекторъ амենարարձր հոգևոր ուսումնարանների. տարիքով քսան երեք ամաց եմ (Բ. Կ. Կ. Կ.) ձէմը տասվերկու — տասնիրեք տարի պակսեցուցի. կիտիս-քի շատ պան չէ. ես ընդունակ եմ ամենայն ինչ պաշտօնի, եթէ լաւ վարժապետ կամենաք՝ ես կարող եմ լինել, եթէ կամենաք՝ լաւ կուլիսնեսօք կ'ըլինիմ, եթէ կամենաք՝ պատուական քանթօռչիք կըլինիմ, եթէ կամենաք՝ միւսալոյ սուտիա կամ աստօրթաթ. մինչև անգամ կարող եմ մի ծերունի, զառամեալ անձի մօտ ընկերակից, խօսակից և ճաշակից լինել, ինչպէս որ էր այս վերջին անգամուայ պաշտօնս

ՄԱՐԳԱՆԱԲԵԱՆԸ

(Բ. Կ. Կ. Կ.) Ախիմ, կիտիմ, ասոր անունը՝ Նախընկանցիք Լքօթաձի կասին : (Ս. Կ. Կ.) Շատ լիաւ է, շատ լիաւ է. ձեզ համար պաշտօն զտանելն

շատ զիւրին է. իսկ ամուսնութեան մասին բոլորովին իմ վրայ վտահ եղէք. թէ ես, և թէ իմ սրտակից բարեկամ, Կաշահան Անդրամորուսեանը շատ հմուտ ենք այդ տիպօնձիական արուեստին. և զորա համար դուք մի վախենաք, ես շատ մեծ վարձատրութիւն չեմ պահանջիլ. երկու հարիւր մանէթ իմ կարողական զինն է. կարծեմ որ ընկիրս ևս աւելի չի պահանջիլ :

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ (շեախը հանած՝ կօշի տալէն)

Մեծաւ ուրախութեամբ, մեծաւ ուրախութեամբ, մեծաւ ուրախութեամբ :

(ՍԱՐԱԳՈՒԲԸ ԿԵՆՁԵՆ)

ԷՐՈՒՍՈՒՄ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅԱՆ

ՎԱՐԺԱՑՈՒՆԻՆ ՄԷՋԸ

Քլաս: Արբաւարտի շատ սթօլներ ու թաւլ-
 լուններ շարած ին . մայպալըի պէսնակ տղաքը կը-
 ուած ին քլասին մէջը . սթօլներուն վրան շարած
 ին չէշիտ-չէշիտ ուչէպնի փասօպիներ . պատերուն
 վրան կախած ին պատմական ու աշխարհագրական
 քառթաներ . պատին քօլը կայնեցուցած է սև տախ-
 տակ , վրան աշկերաններուն քաշած ծիններ , մար-
 դու կօլօխներ պալապան քիթերով , , ին “ , , շաշիւն “,
 ու ասպէս գէշ խօսքեր կրած . փէնձէրէներուն վրան
 արած ին կլօպուսներ , տղոց կտակները վրայ-վրայ
 ձգած , տեղ տեղ ալ քաշ կուզան տուղոց մուշ-
 տակները , կտակները : Ահանին վրան պատուած
 թուխտեր , ունկուզի , կօկամի , քէչէպուշուզի ու
 թառանի չօի : Մէկ քանի աշակերտներուն էրեսը
 պօռ քսած է , մէկաններուն ‘ միւրէքէփ :

ՊԱՐԺԱՑՈՒՆԻՆ ԱՆՍԻՆՆԵՐ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

ՊԱՐԺԱՑՈՒՆԻՆՆԵՐ

(Աշակերտներն) Տղաք , դու ք պէտք է խնամք ,
 որ եւրօպական վիճապանձ վարժարանների մէջ ,
 ուր ես վանազան վերին սրաշտօններ կատարել եմ . .
 (Բ. Կլինա) սօւտ ասա , սօւտ ասա , շատ սուտեր ասա ,
 Պամպուլիտ , ինչպէս որ ես տէյէմիշ արիւլ իմ ,
 աս միամիտ հալիսին մէջը , ինչպան-քի ինքրա քեզի
 չի կովիս , չի վերցունուս , ուրիշէն հէչ ստանա-
 լու չիս կովասանք ու պատիւ . (Ը Ը * - ր) սովո-
 լութիւն կայ , որ աշակերտն երբ կամենայ վարժա-
 պետին մի բան ասել , պարտաւոր է աջ ձեռքը
 այսպէս վեր բարձրացնել (նիւնալ թետուր կրէրչո-նէ)
 այդ նշան է , որ նա խօսել կուզէ : Եթէ այս
 փրկաւէտ կանոնը չըլինէր , մեծ մեծ անկարգու-
 թիւններ կարող էր յառաջանալ վարժապետաց
 մէջ և չափազանց մեծ վնասներ հաուցանել թէ
 նորան և թէ աշակերտաց : Պարոն տեսուչ , կար-
 ծեմ որ ‘ աս նորաձեւութիւնս , որ կրմուծանեմ
 վարժատանս մէջ , շատ և մեծամեծ օգուաների
 պատճառ պիտի լինի :

ՄԱՐԴԱՆԱԲԵԱՆԵՐ:

Շատ ուղիղ և արդարացի է ձեր ասածը, պարոն Պամպուլիոս, այդ ձեռք վեր բարձրացնելն, որ դուք առաջին անգամ կրմոցնէք մեր ազգապարծանք վարժարանի մէջ, ես յուսամ, առաւել օգուտ կըտայ, քանթէ սասը վարժապետաց տասը տարվայ դասատրվութիւնը:

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ: (Կարճաբար ըստ էն):

Այո՛, պարոն վերասեսուէ, կարող եմ ասել, որ այդ զրեթէ միակ հնարն է, որ զերմանական վարժատանց աշակերտք կըհասաննն գիտութեան ծայրագոյն աստիճանին, ես առաւել կասեմ, եթէ գերմանական ուսումնարանների մէջ մտցրած չըլինէր այդ վրկաւէտ սովորութիւնն, շատ երկրայել է, որ Պրուսացիք կարող լինէին յաղթելու Պաղլիացիներուն 70 թուականին:

ՄԱՐԴԱՆԱԲԵԱՆԵՐ:

Շատ ուղիղ է ձեր նկատմունքը, պարոն Պամպուլիոս, և ես յուսամ, երբ այդ սովորութիւնն տարրանայ մեր վարժատան մէջ, մեր հայ երեխայք մի կարճ միջոցումն մեծամեծ յառաջադիմութիւն

ցոյց կուտան ուսմանց և զհտութեանց մէջ: Ուրեմն շարունակեցէք:

ԴԵՂՆԱՄՕՐՈՒՍԵԱՆ:

Միթէ այդ սովորութիւնն, որ ասիք . . .

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Այո՛ այո՛, աղնիւ գործակից և աշխատակից իմ, փռօժէստը Լիւպէնը, որ իւր կեանքումն այնքան մանկավարժական շարադրութիւններ գրել է, որքան կարելի է որ ես զխուս վերայ մազ չունիմ, որ ինձ շատ կըսիրէր. (Բալլինա) փչէ փչէ, Պամպուլիոս, շընտըխ վնվ ատոր համար հարցուփորձ պիտի անէ: (Աճառ) և միշտ զանազան օգտաւէտ, եւրոպական լուսաւորութեան արժանի նկատմունք կանէր, կարող եմ ասել Լիւպէնը, մեր ներկայ դարուս, ըստ մասին մանկավարժութեան, կարող է համարվել Նափօլէօն . . .

ՄԱՐԴԱՆԱԲԵԱՆԵՐ:

(Կեղևածորութեանին) Ո՛հ ո՛հ, ո՞րքան զիտութիւն, ո՞րքան հարուստ պաշար, ո՞րքան ճարտարութիւն լեղուի՞ ունի այս եւրոպական զիտութիւնները կուլ արված մարդը: Ուրեմն շատ լաւ արի, որ դորան հրաւիրեցի, այս տարի աշկերտներուս թիւր

կրկնակտանիկ կանն շնայի, Աստուծով, արդիւնքի աշ-
ւն շնալովը, մեր երկուսիս Ֆինանսական զարթոնած-
նեը արագ ընթացք կրստանան :

... ցիսա ԳԵՂՆԱՄՕՐՈՒՍԵԱՆԸ

Հայրս ի՞նչ կկտէիր, հէպէթ ասպէս է
անխաաարօր՝ ես ասօր-վաղը պիտի հանդիպիմ քեզի
ու էրկուց հաղար մանէթ փոխ առնում. . . . թօփ է-
ղած պրն կնյ
ՄԱՐԳԱՆԱԲԵԱՆԸ

Պէքիմ կեանքովի, չե կեանքովի-աւ՝ աշխրտ-
ներուն զօռ կանիմ, անալ՝ չէղա = ւ վարժ ապեաներուն
հախէն քսան վոացէնիթ կրկուս ինք, արաւ ի՞նչ
հօրըս ցաւն է որ, կանկատելու սրբա ունի՞ն ինչ,
չնոյ աս օգտմեթներուն պիտ հաւատայ, ես պիտ
մեղքընայ. մեր աղաներուն ծիւնապէսու թ ինք
խօմ կկտի՞ս

ԳԵՂՆԱՄՕՐՈՒՍԵԱՆԸ

Ի՞նչ ալ լանը, նայէ հազիրէ, որ ամօ-
թով չեմնամ: Դնա նոր տունը, որ եօռու թով էր-
նեցինը — թէ մէյն թ էք կուզիմ արե լու ու անդը
նոր թուրայէն խորդելու

անցա զբնի իտպոյ Նտուր տունս զԵՂՆԱՄՕՐՈՒՍԵԱՆԸ

Իսիսա աղէկ կանիս. Ճմեռնամուտին տուն շաէ
նոր տունի տէր կըլաս, ես ալ, ինչպէս կիտիւնը,
օխար հաղարի տէր իմ ու ժէ: Տեսար, ինչպէս ա-
ղէկ պան է մէլզմէկու սրաակից, կամակից, գործա-
կից լալը. РУКА РУКУ МОЕТЬ, И ОДНЬ ОБЫВАЮТЪ ОБЛЫ,
կատէ իմաստուն արածը: Իտղը կնայի մեր Վլա-
ժիկչեանի դիտուն, չուրաց մեզն համախոհ բլալու,
ատպէս տայնա աղքատ պիտ մնայ. տաճա շաա
ինասաներ անէ ու խօսքս ու հրամանըս չիկատարէնը,
մէկ օր փախ ալ կուամ վարժատունէս, ան ատէնը
չաէ կուլայ, ամա նէտէն սօրս :
ԳԵՂՆԱՄՕՐՈՒՍԵԱՆԸ

Աշըխիկ մի՛ լալ, տաճա սնոգ, արա. նայինք
աս նոր աւելը էրկուն աաէն թէ միկ կալի. պէքիմ
տա եաւ մեզի հարմ աշխատակից չէղաւ, ու ատէնը
կիտիս :
ՄԱՐԳԱՆԱԲԵԱՆԸ

Ատղիաց միամիտ էլիը. տա Վլայիչեանէն
ապիլի խորամանկ ու իրեն անձնական շահին հե-
տամուտ է. լուղուին ագիլ, աղպաշէն խօսքիլը՝
ան սօշ, կօպիկ. տարա մէջ ան է աղէկը, սր

տարևի պէթէր անկուշտում ըլլալով՝ մեզի տայմա
հըու ու հնազանդ կըլլայ: (Պատմա-լիտան) Ուր եմն
շարունակեցէք, պարոն Պամպուլիոս:

ՊԼՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Այսօր ես ձեզ դաս կուտամ՝ Վ. Բ. իջովն ա-
ռակներէն մէկը: Վ. ու ք գիտէք, որ Վ. Բ. իջովն երեւելի
և հանձարեղ ուսու բանաստեղծ էր, որ իւր
առակները դրեց ուսաց լեզուով, որն ժողովուրդը
շատ սիրով ընդունեց, և այդ առանձին սիրոյ պատ-
ճառաւ կըստիպէր իւր զուտակաց անգիր սերտել
այդ հռչակաւոր և կարող եմ ասել աշխարհա-
քարոզ առակներն: Ս'եր ժամանակակից հայ հե-
ղինակն ևս թարգմանեց այդ հոյակապ առակներն,
որն ես պարտք կըհամարեմ ձեզ տալ սովորելու,
և յընթացս ձեր տարեկան ուսման այդ առակների
դիպրուածով, ես զանազան և կարի հարկաւոր փի-
լիսոփայական, բնագիտական, բնարանական, ման-
կավարժական, թուաբանական, աստեղագիտական,
կենդանաբանական, բուսաբանական, հանքաբանա-
կան և այլ այսպիսի ուսումնական և գիտնական
մեկնարանութիւններ կուտամ, որով կ'ըզարդանայ
ձեր սիրան, միտքն և հոգին:

ՄԱՐԴԱԽԱՔԵԱՆԸ:

(Պ. Եղիաճօրն-սեանին) Օ՛հ օ՛հ օ՛հ օ՛հ, ի՞նչ
ճարտար լեզու, ի՞նչ վառ երևակայութիւն և
ի՞նչ բազմակողմանի գիտութիւններ ունի այս 38-
ամեայ երիտասարդը. բայց ինձ առաւել մխիթա-
րական այն կերևի սորա մէջ, որ դա երկուսէս ալ
մեծ մեծ իւմէտներ ունի՝ զէնկին հարախ գիաց,
տտոր համար շտէ, ևս թահմին կանխմ, որ երկուսիս
ալ պէթէր հնազանդ կըլլայ, զերէ իրեն խրամէթը
մեր ծեռքէն պիտ առնէ:

ԴԵՂՆԱՄՈՐՈՒՍԵԱՆԸ:

Շախան անդին, ևս մեքամ ամպէս եօորխով
աղջիկ կըճանչնամ, կիտիս. հար չունի, հայխին
ստածէն, նարա անուսոյր էոսուն հազար մանէթ
կայ սիւօթսքին, ես պանքը արւած. եփօր խոյիլ
լան-նը՝ ինչո՞ւ չէ, անխատար որ՝ աղջիկան մարը
կուզէ Պարսավիլեան հէքիմին հիա կալածի ա-
նելու աս 38 տարու կրիտասարդի մասին: Ասել
պէտք է որ՝ եփօր աս պանը կ'օրէն զայ՝ մեզի ալ
խոշոր փայ կ'կցնի:

ՄԱՐԴԱԽԱՔԵԱՆԸ:

Ատոր կարածին պէտք է որ. ամա նայէ, ստակը
առջէն պիտի առնել. ևս տայմա ատպէս կանխմ.

աղըն աղջկանը Թովիս ճամփեցիները, կիտի քի պէտիհալմ էր. հասպ-պա Լ՛. 350 մանէթը ամպէս կոխեցի առի որ, ամպէսէն ալ աղէկ, — կէպը հարսին սէմթէն, կէսն ալ փեսային :

ԳԵՂՆԵՄՕՐՈՒՄԵԱՆԸ

Դիտա՞ ալ աղէկ արիր. ծանարն կեցած քարէն տակը ճուր չի վաղել. անխատար օր նայէ, ստակրա իընդաւ տեղ պայէ, որ իզը չի կրանըվն, չէնէ խաթէյի կուգաս անգուամն տեղը. նայէ, ամյմա մուխայէթ էղիր հէմ հալիսէն, հէմ ալ Երեւելքին սէմթէն :

ՄԱՐԴԱԵԱԲԵԱՆԸ

Ետդիաց միամիտ էղիր, ամպէս ծակիր խոթիլ իմ որ՝ մուկն ալ նես չի կրնալ մրանելու : Ի՞նչ է, իշիլէ կայ ինչ :

ԳԵՂՆԵՄՕՐՈՒՄԵԱՆԸ

Շապա Լ՛նչ կիտէիր. քաղաքիս մէջը զէնկիւնու թիկիտ նամը փռվիլ է-ու. Պասանյին Պապուճանին օրդին, սէօգտէ, պուլփառին տեղը պարծընցիլ է քի՝ մեր վերատեսուչը 7,000 մանէթը, խօճաստնէկ, սակը արբիլէ, շրնարխ տուք ինչ խապար կուզիք փաթ լամիչ էղէք աէյին :

ՄԱՐԴԱԵԱԲԵԱՆԸ

Ի՛ր, խօճուր. հայ անասընը. նեուժէլ խոս մարդուն տերանը լուպի թըրջովէլու չէ, սէլ պատուած տասլու է. Լ՛, աղէկ. ասոր ճարն ալ կուկրտանը. շինար մի՛ ճէրէթ պանքէն ու մէկալ տեղերէն ըսլովէն պիտի առնուվե ու մէկ ուրիշ խընդաւ տեղ պիտի նրարարկվե. սուան ալ պայիլու խապար չիմ, կիտին. Աստեայէն պէթէր վախ ու իշքիլ ունիմ, հէմ. ճրպըն թիկանէ խանճըրը, հէմ սլը, վրան կանկատվիմ նը, ճառէզ կանէ :

(Իրաւ որդալը իր Արեւելեանը սխիւթը կուգայ : Տղաքը մեծ շամախայով տեղեցիէն իւլլին, կըպաշտայն թեթիլվելու, կանը վըրտելու. որը ճեպէն կը հանէ լաւուն թուէ կը կը թէ. որը թե՛եպոյնուդ, իօլամ, լըտարան խոտմա կուտէ ու շօխըրը աւխապաշեքոտն կուլխուն կը լաւայէ, որը շլասին օրլամ խաճէն թեթը պանքիլէն ճան կը պէրէ, որը կարմիր կոճ կը խաղայ : Մարդախաբեանը ու Արեւելեանը պուրջը զարնէլէն, թե՛ թիւր անէլէն պուլ կընալ կապան, եւս կեթուէնը ու կընանիւնը ու ի-ճոտիով պարնէլէն պարնէն փախ կուգան) :

ՄԱՐԴԱԵԱԲԵԱՆԸ

Տղաք, արկցէք մի փոքր մարմնամարդու ի ինարկէր, որ պարտն Պամկուլիսը տեսնէ ձեր անմեղ,

Հրեշտակային մանկական զբօսանքը: Տուն, Խա-
պախեան, արի՛ Խուլեանի Հետ կպիր. տուն Օրոթ-
ճըռթեան, արի՛ Հոսածեանի Հետ կպիր. տուն,
Նապօգեան, արի՛ Տէրաէրեանի Հետ կպիր:

(Տղաքը կը պաշտօնէն ձեզ ձեզնիս հետ կոտորու
լու, ձեզ ձեզնիս զեկեկ կոտորան, վար կը յիշեն վրաները
ամսայ կը նստին, վար նիկա՞ն լախալանի կը լայ, որակեն
էլ լէլու ու ինքն անոր վրան կը լէլէ: Սէկալ քոչաները
որեկէն իմ օրն իմ կը թէ թիւր լին, ձեզ ձեզնիս մարտի
կը բարեկեր, շահաւորներ կոտորան. ետէն կը բնան որը վե-
րաբեւոտայն, որն ալ Սորեկեանին կանխար կանին. կը
կանչուրարն, խալապալանն ու լոզ կը վերցոտան):

ՎԱՅԵԼԶԵԱՆԵԸ

Աս ի՞նչ անդ է, աս ի՞նչ կողի-պազար է.
աս վարժատունն է. տարա անունը մեր Հէրկէլէ
վերատեսու չը կը թու թիւն ու դաստիարակութիւն
արիւլ է. վայ տացա կուլտուն. ամա աւելի վայ
խեղձ, միամիտ ժողովուրդին կուլտուն. ամա որ ի՞ն
կասխա, ո՞վ կը հաւատայ, ո՞վ խօսքդ պանի տեղ
կըսնէ: Ասիս՝ զէչ մարդ պիտ լաս, գործին հէչ
Ֆատտ տալ կընալու չիս ու նա՞ֆէլէ անդը խեղ
քեզի ու զաւակներու մեղք պիտ անիս. չասիս՝
համպա խըճմրտանքրա, համպա վերը որ Աստուած
կայ, համպա խեղձ հալխին ցոլուն խմէաները, որ

ունի մեր վարժատունէն: Ա՛խ, ա՛խ, ա՛խ. աս
ի՞նչ պէս հօւրըստը քաղաք է, որ շիտակ պան հաս-
կըցօղ մարդուն համար դժոխք է, ու քիւլհանի,
խալպ, շաւլաթան, սուտղուրուցներուն համար
արքայութիւն է... անպախտ Նախջուվան, ամ
պախտ Նախջուվանցիք, հէչ ճանչըցած չիք, ճանչ-
նալու եալ չիք ծեր իսկական բարեկամներուն ալ,
իսկական առշմաններուն ալ. ծեղի կովիւր դուք
կիտիք քի՛ ծեղի բարեկամութիւն անեւ է, անխէ
ատ աղու զէհիր է, որ կը մեոցունէ ծեղի ալ, ծեր
օրդոցն ալ. ծեղի թաղեր արածըս դուք կիտիք քի
ծեղի առշմանութիւն անեւ է, անխէ ատ էր ծեր
մէքատիկ ճարը, որ պիտի փրկէր ծեղի ու ծեր օղոր-
մելի օղլուշախին ու օրդոցը ան հոգու ու սիրտի խօլ-
ուային ու չղումային, որ չօխտան մտիլ է ձեր
տամարներուն մէջը: Խեղձ Նախջուվանցիք, օղորմելի
ժառանգներ թշուառ Անեցիներուն (Ալեքեայ լալեն):

ՄԱՐԴԱՆԵՐԵԱՆԸ

Պարոն Պամգուլիտ. ի՞նչ պէս կը թուի ձեզ
մեր աշակերտաց այսպէսի անմեղ և ընդ նմին օգ-
տուէտ զբօսանքը. ո՞չ ապաքէն դոցա վրայ նայելով
մարդ իսկոյն կը մտաբերէ մի խուռն բազմութիւն
հրեշտակների, որք շուրջ պարած կը կնային ախո-

սին, թռչտեցով և կայտուեցով խելանց երջանկու-
թխներ կըստյանն Սանդճօղին:

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Յնա (Բալինա) Մամաշիտ կօլօխը. աս խօսմ աշ-
կերտներ չին, աս մէկ սիւրի հարամիներ ին: (Ա-
հոյ) Այս աչօ, պարոն վերտեսուչ, հըր ևս կը-
նայիմ այս անմեղ երեխայոց վրայ, իսկոյն կըմտա-
քերիմ իմ ըզձալի, Չուխցերիան, ուր գերմանական
կրեխայք բոլորովին այս մէթօտով կըմեծանան,
կարող եմ ձեզ հաւատացնել ևս, վասն զի ինքը
աշխարհաքարող, մաղէս շատ զբեր շարադրօղ:
Լիւսկնը ինձ ասել է, եթէ Գերմանիոյ երեխայք
այսպէս չե դաստիարակուէին, հաղիւ թէ Պիս-
մառ բը կարող կըլինէր յաղթելու զազղկացիներին
Պ թուին:

ՄԱՐԴԱԽԱՐԵԱՆԸ: (Ճօղի էղած):

Արըլնս, կըրննս, պարոն Գեղնամօրուսեան,
ինչէր կասէ պարոն Պամպուլտը, որ սղայոց իրար
հետ կուռաշ գալը ու ճեճկըվելը, մէկ մէկու ևու՛մ-
լու խլամիշ անելը յուսաւ որևալ Լըբուպոյի մէջ ըն-
դունած է իբրև շատ լնա միջոց դաստիարակութեան:
Բայց երևակայեցէք, որ նուասու թիւնս այդ մա-

սին ոչ կարգացել էր և ոչ մէկ մարդու՛մէ լաւճ էր, ևս
ինքս իմ գլխէս հնարեցի այդ մէթօտան: Վասն զի,
մանկութեանս ժամանակ ևս ինքս երեւ լի ըուլաչնէք,
ևու՛մու լաճիւի ձ յօլիայի վրայ, երբոր նս կըստուէր
ևս բարի համարեցի աշխատել, որ ցէ խախիջեանի
կրեխայք, ամէն կողմանէ ինձ նմանելով, եւ միտ խօլ-
ճեճկվելու կողմանէ ևս ինձ նմանին:

ԴԵՂՆԱՄՕՐՈՒՍԵԱՆ:

Փէք անդէկ ամա տուղոց ճնօղները պէթէր
կըլանկատովին, որ պահչը մէմը որին ճակատին
վրան ունկուղի խատար ուռէցք կըլայ, որին բիթը
տայմա արոււած, որին ալ էրէս-մէրես չափմիշ
էղած մէկ ծարէն նացա կանկտար կըլտիմ մարերն
ալ իիթ ուն օրը կանկտաա որին բի վարժատունէն
տայմա վրաները-կօլօխները պատրտած աու ն կու-
զան տղաքը: Թեկարան մախտյէթ լալ պէտք է,
կիտիս:

ՄԱՐԴԱԽԱՐԵԱՆԸ:

Պանըտ նայէ, կըհաչին կըհաչին, սուս կը-
կենան: (Պամպուլտին) Բայց երևակայեցէք, մենք
մի ամբարտաւան և անհնազանդ վարժապիտ ունինք,
մակամունք Վայելեան, որ միշտ հակառակ է

տղայոց ճայս անմեղ, հրեշտակական զբօսանքին, նաև մեր վարժաան մեջ մուծած երգեցողութեան, մինը անուանում է *кылачный бой*, իսկ միւսը էշի զոոց: Այժմ, ճշմարիտ է, մեր երգեցողութեան ձևը շատ կ'անմանի էշերի զուարուն, բայց այն էլ պէտք էր հասկանալ, որ Նախիջևանցի հայ տղան էշին շատ հեռու չէ այդ դուք շուտով կը համոզուիք: Ուրեմն ես ձեզ շատ կը ինքզուրիքի և դուք ինձ շատ կը պարտաւորեիք, եթէ մի փոքր սանձ դնէիք այդ ահապարանոց ձիուն բերանը, և մի փոքր էլ քիթը կտարէիք այդ ամբարտաւանին:

ՊԼՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Պարծես թէ ես հոգւով մարգարէացել էի ձեր ցանկութեան, վասն զի այսօր առաւօտ, տակաւին քրտար չե սկսած, մի ջնջին պատճառաւ, նաև կարող եմ ասել՝ առանց մէկ հիմնաւոր առիթ ունենալու, կատաղորար յարձակեցայ այդ պարոնի վրայ և վարժապետաց շատերի առջև բերանը պայանձեցուցի, ահեղ ձայնով «լիբբ» անուանելով նորան: Աս կարծեցի թէ՛ նա ինձ տույէլ կը կանչէ այդ իմ լիբբ խօսքիս համար. բայց դուք երևակայեցէք, որ նա լուռ կեցաւ և միայն ասաց թէ՛ այսուհետեւ ինձ հետ ոչինչ յարարերու թիւն ունենալ չուզէ:

ՄԱՐԴԱՆԱՅԵԱՆԸ:

Եւ խիստ լեաւ արաւ որ՝ լուռ կեցաւ, ապա թէ ոչ՝ ես հողաբարձուաց ժողով կը գումարէի և ստապատիր ամբաստանութիւններով նորա զլիսուն Պէդասոսի դաստարանը կատարել կուտայի: Բայց ես այդ վաղուցուայ ցանկութիւնս կանուխ կամ ուշ անպատճառ պիտի կատարեմ. վասն զի, մինչև որ բոլոր ուսուցիչք ինձի կոյր չի հնազանդին, ինչպէս որ յիսուսեան կրօնաորք իրանց կէնէր ալին, ոչինչ շահ ունենալու չէ մեր վարժատուեր:

ՊԼՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Այժմ այժմ, այդ կարի հարկաւոր մեթօսա է. թէ և այդ մասին Վիւզէնը մոռացել է խօսելու, բայց մի ուրիշ մանկավարժ, ոչ պակաս քան Վիւզէնը, որ է Նինատիոս Վոյժա, խիստ հետամուտ էր այդ մեթօսային. և ես, հիմնուելով երեւելի հեղինակներու կարծիքի վերայ, համարձակ կ'ասեմ թէ՛ եթէ Պերմանիոյ վարժատանց մեջ նոյն մեթօսան չըլինէր, հազիւ թէ Պիսմարք կարող էր յաղթել Նապօլէօնին 70 թուին. նմանապէս երբոր ես Օռնիցերիացու մն էի. . . . (Վիւզնաճոսեանը կերէայ):

(Առեւելեանը ովիւնեօքը հոգայ . որպէս շահախա, խա-
 լասպարը Վերոցած, ալիքըր մախ հոխած քլասը լրափին՝
 մեկմեկոն հարկելին, մեկմեկոն զարնելին. եփօքը հոգան արե-
 դէքը հրնարին՝ Ռեհեքիւրով քիւրքը պէհելին՝ որը լրասան
 ծոհ հոգի, որը պոպուկ, որը երեղին, մասօքա, որը
 պոնիւնեօքը կախիւն, որը քիւրքաւ, ես երջեպը կրնա՞ն,
 կճեպով քիւր նոպած որդին կեանին կարնի: Պահը մճը
 մեկմեկոն հարկելին, կրնա՞նին, մաղքէն կրտաղին ու շա-
 քոնիւն անգըր ինանալ կանխար կանի, պարոն վերա-
 որոնը, Սեփեանին ասիւնը, վերա կարնի. պարոն
 Առեւելեան, Չոտոնարոքը անկածէս կրտաղի: պա-
 րոն վարժապետ, եսս է՞նչ պան է, Սելեօքը ան-
 կածըս զօր կընօխէ.....)

ՄԱՐԳԱՆԵՐԵՆԵՐԸ

Այ փուշեր, այ աղակներ, այ գայլ զաղաններ,
 այ շան կաթ ճրճածներ, այ խալու իններ, այ կարվի
 նօղայներ, այ մահալայի հովարտոն շուներ, այդ ի՞նչ
 է ձեր սրածը. այսպէս կատարել, վայրագ, սօպո,
 տպիրատան բնադրու թիւն կրկնի՞, որ անին այս Նա-
 իրջեանեցոց որդիք. սօքա տան մէջ մեծցել են,
 թէ՞ քանիւ շնայի. սօքա հանց կերել են, թէ՞
 իսա. ես հալէ ինկայ դոցա ամէն օր ծեծ ու փե-
 սով խրատելն, բայց դոքա վաղ չէկան իրենց

եանցանի թապիյէթէն. դոք, ո՞վ զաղաններ, իս-
 կական պատիւին էք ձեր ճնօղայ. ինչպէս որ նօքա
 անպիտան մարդիք են, այնպէս ալ դոք անպիտան
 տղաք էք. ես ձեզ աւելի ոչինչ չեմ ասիլ: Պա-
 րոն Առեւելեան, ինչո՞ւ իսա տղոցը զաթթ չես
 անում

ԿՕՌԵԼԵՆԵՐԸ

Պարոն վերաստուչ, հնար կայ որ ստոյա . . .
 ՄԱՐԳԱՆԵՐԵՆԵՐԸ
 Այսպէս իտղերուն հետը ցեռէմօնիկերու պէտք
 է որ, զանակ, ծեծէ՞ք թօթկէ, կաշիները սքիւրպէ,
 ինանջեկամիշարա, սողը վրաները կոտորա՞ն. թէ
 որ սօքա զաղան են, պէտք է գաղաններու պէս
 դոցա զաթթ անել . . . ո՞վ է դոցա մէջ էնկ չարը . . .

ԿՕՌԵԼԵՆԵՐԸ

Նանա Խասալօվը՝ պէթեր. չար է, պարոն
 վերաստուչ
 ՄԱՐԳԱՆԵՐԵՆԵՐԸ
 Պերօսու տողը. հոս արի Խասալօվ. (հոգայ
 Խասալօվը): պայ ծեռքըս (կրպանայ), շտէ՞ քեղի շա-
 լու թիւն (շահի), շտէ՞ քեղի անհնազանդութիւն.

(շառի), շտէ քեզի կանչվուտեւ (շառի, ամոք ամոք 15) Կոստանս Կոստանսէ՛ Կիւստանսէ՛ Կիւստանսէ՛: Տաճա՛ր վով էր:

ԿՕՌԻՆԵԱԲԵԱՆԸ:

Հանա Գարբինեանը, պարոն վերատեսուչ, պէթէր

ՄԱՐԴԱԽԱԲԵԱՆԸ:

Հոս արի, փուչ կենդանի (Գարբինեանը շառի-նայէն, Կոստանս կըճօթիկնայ) ստակը պերելու էնկ վերջինն իս, չարութիւնի էնկ առջիւնն իս պսից ծեւքտ: (Գարբինեանը կըլամնայ) Շտէ քեզի հախը ուշացնել (շառի), շտէ քեզի չարխատայութիւն աննէ (շառի: Տարա եալ 15) Կոստանս կըլարնէ Կիւստանսէ՛: Տաճա՛ր վով էր:

ԿՕՌԻՆԵԱԲԵԱՆԸ:

Հանա Օտամանեանը, պարոն վերատեսուչ, պէթէր չարէ

ՄԱՐԴԱԽԱԲԵԱՆԸ:

Հոս արի, փուճ կենդանի Օտամանեան, հոս արի հոս, ես քու հախըտ մէմը տեղը տընիմ, ա իս տու ախքնատ փուչ, բաւական չէ՞ որ աղքատներուն հետապն իս, քիզիմէն ուսումիս համար սնակ չիմ

առնուլ, տուն տահա կըհամարձակիս զէնկիւնի օրդու պէնակ չարութիւններ անելու-հա՛մ, ա՛յ դաղան, ա՛յ փուչ, ա՛յ աեզէ, ա՛յ այու, ա՛յ հարամ կաթ ծրծած, անիծեալ լինիս ի Հօրէ և ի Արդոյ: Պայ ծեւքտ: (Օտամանեանը կըլամնայ Կոստանսէն) Շտէ քեզի չարութիւն (շառի), շտէ քեզի վերակացուի խօսքը ի շտէ (շառի, կըլարնէ 25) Կոստանս առնէ ծեւքտ Կիւստանսէ՛ ա՛յ փուչ, ա՛յ պըղզ, ա՛յ կէմէչ, ա՛յ աւանակ, ա՛յ կուտ-ապուր ուտող, ա՛յ փաստա ուտող, ա՛յ աղքատ, ա՛յ օչլուտ, ա՛յ հոտած Կախու ջուվանցի, ա՛յ նօղայ, ա՛յ հովարտա, ա՛յ մահչա քաշ-կող, ա՛յ չուլտ, ա՛յ թառան կըռծող, ա՛յ էրեշկիկ ուտող, ա՛յ մուլտ, ա՛յ կըստ, ա՛յ տուտ-տուպէլայի զաւակ: — Տաճա՛ր վով էր:

ԿՕՌԻՆԵԱԲԵԱՆԸ:

Հանա, Ալուսա Ալուխանօվը, պարոն վերատեսուչ, պէթէր չարէ. հէմ ինքը չարութիւն կանէ. հէմ ալ ուրիշներուն իս կուտայ. հէչ մէկիս վախ չունի, իմ վրաս ալ պահը մէմը կըխնայ. . . .

ՄԱՐԴԱԽԱԲԵԱՆԸ:

Ն ա ա ա ա՛, քեզիմէն թահսին չէր անէի, պարոն Ալուխանօվ, այս ի՞նչ էլալ քեզի այսօր . . .

դու միշտ հրի շուակի նման հեղեւ հնազանդ էիր .
այսօր ինչո՞ւ այդպէս մոռացար քո ստորական բա-
րեբարոյութիւնը . թէ՞ այս փուչ Օտամանական
չար ծրիմով յախր թէ՞ սրտն Առեկեան , դուք
սխալվիչ էք . կարելի է չարութիւն սնուողը մէկ ու-
րիշ տղայ էր , իսկ դուք կարծեցիք թէ պարոն
Արտիսառեօվն է . ես հաստատ գիտեմ , որ սրտն
Արտիսառեօվն պէս սրտիկ շաւ շնորհալիս հրեշտա-
կանման , ամբթխած , ընդ նսին և զէնկինի զաւակ ,
չասեմ արդեօք , ամենայն առաքինութեամբ դար-
գաբեալ տղան , չար և անպատան զինեք չէ կարող
ամենեկն : Գնն սիրականս , տեղըտ , զարար չունի .
յոյս ունիմ որ միւս անգամ քու փոյց այդպէս
դանդատ չի լինիլ : (Արտիսառեօվը ըստ ին ինտ
էրտե ու կնանայ , էքրե կուլայ) : Մ' լալ , մի լալ ,
սիրականս , տեսք , կապուս , նախշունիկ աչքերը
զայ մի անիլ : Վեղի պէս զէնկինի , իշխանի , չա-
սեմ արդեօք , քեզի պէս առաջին մարդու օրդին
անհնար է որ այս Օտամանականի , կամ Գարբինեանի ,
կամ Խասապնանի նմաններու չար վարքն ու բարքը
ունենայ : Խնդրեմ , պատայիտ ու մանայիտ ինծիմն
բարե արա՛ և ասա՛ որ այս օրերըս , իրիկվան զեմ ,
էտեէս փաթթան խրկին , կընստինք , քիչ մը ժամա-
նակ կանցնունք , հրեշտականման քոյրըտ ալ մեզի

համար զանազան պաներ կրչալէ արայլստա
Չէ , պարոն Առեկեան , կարելի է դուք սխալած
լինիք . իմ կարծիքով , պարոն Արտիսառեօվը բոլո-
րովին արժանի չէ այդ դանդաւաններուն : Տահա՞ վով
էր չարութիւն անողը :

ԿՕՌԷԼԵԱՆԸ :

Չանա , պարոն վերատեսուչ , իսա պղղորլիկ
Փեսթոօվը չափէ տուս չար է

ՄԱՐԴԱԵԱԲԵԱՆԸ :

Ե ա ա ա ա ա , պարոն Փեսթոօվ , այս ինչն էր
է , որ քու վրայ կըլսեմ . դու՛ աղաւնիի անմեղ
ձագ , դու՛ աղջկայ նման փափկասուն և գեղեցիկ ,
չասեմ արդեօք՝ ոտքէդ մինչև գրու իրա կատարեալ
հրեշտակ , բայց որ ամենէն աւելին է , դու՛ երեւելի
Փամիլիայի զաւակ . միթէ դու մոռացո՞ր , որ այ-
սօրուայ օրըս քու հօրեղայրըդ , այսինքն՝ էմճէդ ,
քաղաքիս մէջ էնկ երեւելի , էնկ վեր տօլթնըսթին
տէրն է . և դու , այս ամէն բաներէն ետե , պատ-
ճառ կուտաս քու վրայ այս խեղճ վերակացուին զան-
դատ անելու Բայց ես կարծում եմ , որ պա-
րոն Առեկեանը սխալվիլ է . նա տեսիլ է մի ուրիշ
փոքրիկ աղի չարութիւն և կարծեմ է թէ դու ես :
Վարոն Առեկեան , սխալած չլինիք արդեօք : Չա՛ ,

Հան, ես տեղով գիտեմ, որ դուք սխալվիլ էք. զերէ
 պարոն Քեսթրոօվը, չկարծեմ որ, չարխատա տղայ
 լինի. աչքովս ալ տեսեմ՝ չիմ հաւատալ: Պար
 րոն Քեսթրոօվ, խնդրեմ ասես էմ՝ Ծէիա, որ այս
 շարթու մէջ ես միտք ունիմ, երեկոյեան գէմ նո
 րան հանդիպելու, մի փոքր կ'նստինք, ժամանակ
 կանցնուենք. ինձմէն շատ ու շատ բարեւ արա նա
 րան ալ, էմ՝ Ծէպապայիտ ալ, մեծաներու ալ...
 գնա, որդեակ, հանդիսա նիստ տեղը: Տասն վով
 չարու թին արաւ:

ԿՕՌԷԼԵԱՆԸ.

Հանա, իսա Քատոջօվը, պարոն վերատեսուչ,
 պէթէր

ՓԱՏՕՇՕՎԸ (Լաէն).

Ո՛չ, պարոն վերատեսուչ, ես չէի

ՄԱՐԳԱՆԱԲԵԱՆԸ (Կաղած).

Սո՛ւս, անպիտան շուն, փո՛ւչ, անառակ,
 աղքատ, կրօճօլո՛տ, չուլո՛տ, մուրո՛տ, չինկեանայի
 պալա՛ւ. ինչպէ՛ս կարելի է որ՝ պարոն Աօսէլեանը
 սխալի. մի՞ թէ նա աչք չունի, մի՞ թէ անկաճ չունի,
 որ չարը խնջօքէն ճօկել չի կրնայ: Նայէ՛ նայէ՛
 այս փուչ անառակին, մեղայի գալու տեղը, սուտ
 մուտ խօսքերով կուզէ կօլօխը արգարացնելու: Պս՛ց

ծեօքըտ, անպիտան խող, շընաըլս ես քու հախըտ
 տեղը կրտրնեմ: (Քատոջօվը ավաճը կըպանայ. Մար
 քախաբեանը շո-տ շո-տ ու ամա-ք ամա-ք կըպարէ.
 Կողը կէտուակէս կըկտրըրի. Կողը Ծէիբ կըլսալի, կը
 պաշլայէ շամառով. Եո՛ճո-խով կըբռնի, Կիլի-Քերա
 նին, Կալի-ն, կըկիլին ու կընակին զարեւոյտ: Կողան
 կըլլաւ զար կիլին. Մարքախաբեանը սփառլ ու կո
 շո-նիտլ կըպարէ. Բոլոր ժամանակ Կողան օղի օղի թա
 նով ,, մամա՛ մամա՛ ,, ես չէի, ես չէի՛՛ կըկանլէ):

ՄԱՐԳԱՆԱԲԵԱՆԸ (աշակերաներու).

Տեսա՞ք, ինչպէս ես կըպատմեմ անպիտան
 ներուն: Իմացէք, ինձի համար ամէնքըտ հաւասար
 էք, թէ մեծ և թէ փոքր, թէ զէնկին և թէ աղ
 քատ. (Ետէն կըպարանայ Պամպուլիոնին): Ինչդրեմ,
 պարոն Պամպուլիոս, սէրթ պահեցէք սոցա. դուք
 հայերուն չէք ձանաչում, մանաւանդ Նախջուանցի
 հայերուն, տաքա ետպանի ձանաղարէն պէթէր ին
 տաքա խօսք չին հասկընալ, սօխա՛ պէտք է սօխա՛...

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Օ՛, այդ մասին դուք միամիտ եղէք, որ թե
 թով դատարարակէտ կողմանէ ես ևս ձեզանից պա
 կաս հմուտ չեմ. . . և նկատելին այն է, որ եթէ

գանը և պատիժը վերցրած լինէր Պերմանական սուսնարաններէն, հազիւ թէ Պիսմարքը 70 թուին կարող կլինէր.

(Մարդասպանը և Վուէլեանը կերթան):

(Աշակերտներուն) Այժմ ես ձեզ պէտք է ասեմ, որ այսօր մենք պարտաւոր ենք, Հայոց լեզուն, Այտընեանի քերականութիւն.

ԳԱՄՃԻՈՎԸ (ԼՄԷՆ):

Վարժապետ, ասիսնը իսա Չառլխեանին . . .

ՉԱՌԸԽԵԱՆԸ:

Ո՛չ, վարժապետ, սուտ կասէ

ԳԱՄՃԻՈՎԸ:

Կուրանամ, կուր քալիմ օր՝ վարժապետ

ՉԱՌԸԽԵԱՆԸ:

Հանա, հարցուցէք սուղոցը

ԳԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Չառլխեան, անպիտան, արիւ աչսակդ: (Չառլխեանը կը ծփփի): Վու ի՞նչ համարձակութիւն տնեցար իմ դասի ժամանակ անկարգութիւն անել,

հա՛ վու չ: Ուղիղ կանգնէ զինուորի պէս (շա՛ւր. շամաւ կը զարնէ, մե՛տալ, մե՛տալ. պղան էրեսը կը փակէ յետո՛վ: Պամպուլտուր պէ՛լեր կարգաժ, ծեռո՛վն որսկէն անկանը կը քոնէ, ամո՛ւր կը տալէ ու կարտուէ անկանը, արունը շը՛ւ շը՛ւ լար կը լաղէ): Ահա՛ այսպէս ես կը պատժեմ սասհակ, անհնազանդ տղայոց: Վորան կասն պիտի լինա՛: Ի՞թէ Պերմանական վարժարանները մէջ այսպիսի խիստ և փրկաւէտ ակոյրիքի չը լինէր, Սօլժիքի կարծիքով, հազիւ թէ Պիսմարքը կարող էր 1870 թուին

(Սուրբ Եւանը սվախոտը կուրայ. պղատ նարէն շա՛մալա կը վերցնանուն, ֆրոտոմիշ կաննէ, կը ծեծվին, Ռա՛ւաշիշ կը լաւն):

(ՎԱՐԱԳՈՒՐԸ ԿԻՆՁՆԻ):

ՔՈՒՊ-ՊՈՒԽՆ ՄԷՉԸ

Քրուտին զալը: Մուղիքան կը չալէ. փառերը կը խաղան սիֆտէ վալս, էտքէն փօլքա, ետքէն քառուէլ, ետքէն լանսիէ, ետքէն իմփէսիալ. նորէն վալս, նորէն փօլքա, ևն: Տեղ տեղ աղջիկները թսփով նստած ին, ամէնի աչքը Պամպուլիտին վրան է. կալածի աներու ատէն, պահը մէմ, մատով ետ շմարըով նարա սէմթը կը ցուցնուն: Տըպըլ էօլ-խով սիւր-շինան, ծեռքերը Ֆուաքին պօշին տակը տրրած, քիթը վեր արած, զալին մէջը կը քալէ ու մուղիքան/թնիրուն հրամաններ կուտայ: Քալալէնները զալին օրթան կը քաշին: Պէթէր մուխ է: Ատէն ատէն տիմացի տուռը կը պացվի, մէկալ օտար յէն շատ թուղթ խաղացողներ կերեան: Պուփէթին սէմթէն պահը մէմը կը լըսվի „подавай шампанского! за здоровье Карпа Вознесенича, Емельяна Мануковича, Минаса Асватуровича, уррра! Քատուէլը կը խալսինը, լէվինա քալալէնները զըվ կանին կը փախչին. զալը մէնակ կիւրմարդիք ու աղջիկներ կը մնան: Պամպուլիտը իրեն տամին կառնէ ու կուգայ սցէնային տիմացը կը նստեցունէ, ինքնալ քովը կը նստի:

ՊԱՄՊՈՒԼԻՏՈՒԸ

(Քովինա) Ասօր քարն ալ ճաթի՛ ետ խըսմէթս պիտի կուտուում: Պախտ, տուն ինծի յաջողես: Նայինք, պարոն Վեղնամօրուսեանի խրատը շիտակ է, չէնէ ծուռ. նա ինծի ասաց որ՝ Նախջուվանցի առջիկները, օտար լէվէնտ տեսան խէ՛ խելքերը կօլօխներէն կէրթայ. անալ ասաց որ՝ ինծի ամէնքը պէթէր հաւնիլ ին. որին կամենամ՝ կընամ առնելու. ուրեմն համարձակ ըլանք. courage! (Աղջիկանը) Օրիորդ՝ ինձ թոյլ կը տայք արդեօք ձեր մօտը նստել և մի փոքր խօսել ձեզ հետ զանազան կենցաղավարական հարցերի մասին:

ԱՂՋԻԿԸ № 1.

(Ասածը չի հասկընալ ու արժնացած էրէտը ինչնայէ ու ինչին պակէն ինչնայայ):

ՊԱՄՊՈՒԼԻՏՈՒԸ

Այս պարահանդէսը բաւականին յաջողակ է ըստ երևութին. կարող եմ ասել, որ այստեղ դատնված օրիորդք բաւական պերճ և շքեղ զարդարուած են:

ԱՂՋԻԿԸ (ասածը չի հասկընալ).

՝ըմ հըմ:

ՊԼՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

(Իրավիս) Իսա միամիտը խօսքերէս, ինչպէս
կէրևայ, պան չի հասկըցաւ ամա՛ միտքին մէջէն
իմ ուսեալ ու գիտուն էղածս հաստատ իմացաւ:
Ղէրէ հոսի ատէթով, ինչպէս ատէյէմիշ արիւ իմ,
ան է աղէկը, ինչ որ տադա խնկբէն վեր է: Աղ-
ջիկը տեսքով գէշ չէ — նազուք - մագուք պան է.
պապային համար ալ կասին քի՛ խրղղանչ է ամա՛
նումայ ստակ ունի, սօշէին ուլիցն ալ պալադան
տուն: Ну, Памфилушка, къ дѣлу! (Աճո-ր) Վուք
պարեւ կըսիրէ՞ք:

ԱՂՋԻԿԸ:

Իսաղմը կոյեա . ինչո՛ւ չէ:

ՊԼՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Ո՞ր պարը աւելի կըսիրէք, թեթևաշմրժը,
թէ ծանրաշարժը:

ԱՂՋԻԿԸ (քիթին տակէն կըննտայ):

Ինձի համար ալայը մէկ է:

ՊԼՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Չեղ համար ո՞ր ասպետը առաւել գերադա-
սելի է:

ԱՂՋԻԿԸ:

Չիմ հասկընալ, հայնակ պատ:

ՊԼՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Ա՛խ, ներեցէք, օրհորդ . ես կուզէի ասել,
ձեզ համար ո՞ր քալալէսը աւելի աղէկ է:

ԱՂՋԻԿԸ:

Հէպէթ ղէնկինը:

ՊԼՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Ապա ուսեալը:

ԱՂՋԻԿԸ:

Հէմ ուսեալ ըլայ, հէմ ալ ղէնկին ըլայ —
հէպէթ, ատ աւելի աղէկ է:

ՊԼՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

(Իրավիս) Մոսկոթի լուզուն, ինչպէս կանս-
նում, հոս անխատար էֆֆէթ չի անիլ, վրանե-
րէն ալ պէլլի է, շատ հազ չին անիլ: արի իրենց
լուզույով կալաճի անիմ, պէքիմ աւելի Ֆայսա
կունենայ: (Աճո-ր) Հոպա մենակ ուսեալ ըլայ ու
զէնկին չիլայ:

ԱՂ.ՋԻԿԸ:

Ատոր կինը քապիկ է, զերէ մեր տեղը աղքատ ուսեալը եւ՛ եաչըճի պիտլայ, եւ՛ վարժապետ. էր-կուան ալ մեր տեղի հարճ պաներ չին:

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ. (շարժւած):

Ինչո՞ւ:

ԱՂ.ՋԻԿԸ:

Անոր համար որ՛ նարա զավալը կընիկը աշ-խըրքիս քէֆերէն տայմա զըկած պիտ լայ:

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

շա՛պա տղան ուսեալ ու ախջիկը զէնկին, — ան ինչպէս կըլայ:

ԱՂ.ՋԻԿԸ:

Ատալ հէսապի զալու պան չէ. զերէ մեր քաղաքէն արզըլս խայիպ էղիլ ին ան խե պապա-նեըը, որ իրենց աղջիկներուն համար տունը փեսայ պէսլէմիշ կանէին: (Սերընճկոայ ու աչտլ Տօրը իը-փնարէ, ու պան շաաաթ ոոոոփոոո փեղէն կէլէ, կէրթայ և խնարալէն Ժալիմա կանէ): շէմ խե է, հէմ ալ մեզի խե կիտէ. զարմա՛նք պան:

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ. (մենակ):

Օհօ հօ հօ հօ. աս աղջիկը պըղտի-մըղտի պան է ամա՛ թէզըլ խըմախ ի յնելու ծուկ չէ. տառըմ՛ վըայէն առանց ուսումի կէրեայ, ամա ինճի պէս տասը ուսեալին ծարաւ չօւխախ կըտանէ, ծա-րաւ ալ ետ կըպերէ: Աս առջի տէպիւթըս ուսա-վաթցը չէզաւ. Ничего, Памфилушка, нечего терять духъ! Courage! (Փօլտա իըլալին ու իընա-լան: կէրթայ № 2 աղջիկան անկաթիւրաւալ իանէ. խաղալէն երբը իըպերէ, Ժալը իընարեցոսնէ):

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Օրիորդ՛ կարճը եմ հարցնել ձեզ, ինչպէս է ձեր անունը:

ԱՂ.ՋԻԿԸ № 2. (արմընալէն):

Ի՞նչ պիտ անիս:

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ. (ազատաշիթցը էղած):

Անելու պան չունիմ, անպէս կը հարցում.

ԱՂ.ՋԻԿԸ. (խնտալէն):

Լաճ չե՞ս — շատ կիմանաս, շուտ կըծերանաս: (Սըրան կընայէ) Ալլահալէմ հրամանըդ շատ կէնճ չիս, ամա շատ հավէսով կըխաղաս: Մեր տեղի էրի-մարդիքը՛ ալ էստունը էկան՛ թանցէ պայ - մալայ

վազ կուգան . աս՝ շէնքոյնքն ին . ճըրվըրա սօս-
թերուն հետ ես պան չունիմ , նաքա քառսունէն
անցնին ալ՝ տահա հաղկը ին հօփ հօփ թըռչան-
լու տէվէի պէս :

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ (նորէն ազատաշիթօք եղած) .

Ատ գէշ պան է ինչ . երբոր ես Վերմանիա
էի , Պիսմառք . . . Ղխպէն . . . (չկրէ էնչ ասէ) :

ԱՂՋԻԿԸ

Գէշը , աղէկը ես չիտիմ . անխատար օր՝ ամէն
պան իրեն ժամանակը ունենայ նը՝ գէշ պան չէ .
կէնճ ատէնը՝ խաղալ , ինտալ , անկէ էտե պանին ,
կործին մուխայէթ ըլալ , ծերու թքին համար միտք
անել

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ

(Վրովինա) Чортъ подери! ես հոս էկիլ իմ
մարդոց խելք սարվեցնելու տէյին , հոսի տասնվեց-
տասնըօխտը տարու աղջիկներէն էփպէի խօրք լէք-
ցիներ կըլսիմ : Չէ՞նէ տաքա , օտար մարդ իմ
տէյին , մէկէն ի մէկ կուզին աչքս թօղ ապու-
տալու . Нѣтъ, матушка, шалишь! կայնէ , ես
քեզի աղէկ սոյէն աթաքավաթ անիմ (Աճոյ) Ա-
սացէք , խնդրեմ , ո՞րը առաւել լաւ է՝ հաւասարը
հաւասարի հետ , թէ՞ անհաւասարը անհաւասարի

հետ (Վրովինա) Մա՛րը լամ , ո՞չ ին հարցմունք արի
հա՛ . նայինք ի՞նչ պատասխան պիտ տայ :

ԱՂՋԻԿԸ

Շատ ասիր , քիչ հասկըցուցիր . ի՞նչ կու-
զիս ասելու . ի՞նչ ասել է հաւասար , անհաւասար .
հայնա՛կ է ասածըտ , չէ՞նէ զբաբառնակ :

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ

(Վրովինա) Իսա ի՞նչ սոյ պան է . ասօր տաքա
ամէնքը , կիտիս-քի , խօսք մէկ էզիլ ին ինծի իմ
մուրափս չիհասցնելու . ամա շատ եանըլ ին ,
ղէրէ , քարն ալ ճաթի , ես ինքրս ինծի խօսք
տվիլ իմ , միտքիս մէջի էղածը պիտի կատարիմ :
(Աճոյ) Ես կուզիմ ասելու քի՛ ղէնկին կնիկ ու
խարիպիկիտ էրիկ պահթաւոր կըլա՞ն , չէնէ չէ :

ԱՂՋԻԿԸ (զարնված)

Ատ տէրտէրներու իմանալու պան է . եփօր
քեզի շատ պէտք է նը , կընա՛ նացա հարցուր : Թանց ,
մուզէք , կար , բիչմը խաղայսթվա , ատ մինք կիտինք ,
ատկէ վեր՝ մեզի կիտնալը , մամա-պապաներըս կա-
սին՝ մեզի կանոխ է Են չէ ամա , աս քանի
ատէն է վիլա տուն ինծի էնկղամէնթ կանիս . մէկ
հարցմունք ալ ես քեզի կընամ՝ անելու :

ՊԵՏՊՈՒԼԻՈՍԸ

Ինչո՞ւ չէ՞, համեցէք :

ԱՂՋԻԿԸ

Հրամանեցրտ սէմէյսթ վան վճռակն է, — հո՞ն է : չէ՞նէ ուրիշ տեղ է :

ՊԵՏՊՈՒԼԻՈՍԸ (բամբուղիթցա եղած).

Ձիմ հասկընալ . . . ի՛նչ . . . կուզիք . . .
ասելու . . .

ԱՂՋԻԿԸ

Ձիհասկընալու պան կնյ որ . ես կասիմ քի՛ հրամանեցրտ նշանվածը, զաւակներրտ հե՛տրտ պե-
րիլ իս, չէ՞նէ ուրիշ տեղ ին . . .

ՊԵՏՊՈՒԼԻՈՍԸ (կակազէէն).

Ես . . . ես . . . ներեցէք ինծի, ես . . .
տաս հա վասկված . . . չիմ . . .

ԱՂՋԻԿԸ (արմընակն երեսը կընայէ).

Ի ի ի, իս օ օ օ օրդ . ես կիտէի-քի՛ հրա-
մանըրտ էկիլ իս ու մատարտ ալ հետրտ պերիլ
իս . . . (պան զատա՞. դը՛վ կանէ կէրխայ ու մեհամ
աղջիկայ քով կընայի, կըպաշտայէ հետը կալածի անե-
լու ու էրիտն ալ ամառը կըխնայան) :

ՊԵՏՊՈՒԼԻՈՍԸ (մենակ).

Что за чортъ! Իսեցի՞լ ին խա (աղջիկները,
չէ՞նէ ինծի իս կիտին : Ես տեղըս միամիտ միամիտ
տատիլ իմ ու ինծի ինծի կըշփանամ քի՛ պեթէր
կէնձ իմ տէյին . աս սուռութ մաները միւճէրէթ
հաւատացնել կուզին, որ ես էփպէյի տարէց իմ :
Մէկալ չաբչաբին՝ ալ իմիշ՝ թանցավթ անե-
լուս ասէնը անցիլ է . հապա ատպէս էր նը՝ ին-
չո՞ւ „աղլի պերպերը“ ինծի հարսնիքի թէսկէրէ կը-
խրկէ ու մէջը յատուկ կասէ „քեզի կը հրաւիրէնք
միւճէրէթ թանցավթ անելու համար“ . տաս հա
թէսկէրէին մէջն ալ կաւելցունէ՛ „Սընայցիին պիղ-
տի օրդին Սերտըն ալ դալու է“ տէյին, կոյեա ինծի
հասկընել ուզեցիլ է քի՛ անխատար վարերէն չի-
կիտնաս մեղի տէյին . . . Խորդ ասիմ՝ խուճուռ
մարդիք ին իսա Նախջուվանցիք . խորդ ասիլ է
վով ասիլ է նը՝ մէմը՝ Նախջուվան էկողը կրփոշ-
մընայ, մէմալ չէկողը : Шалите, дѣвицы нахи-
чеванскія, шалите! շուք ի՛նչէ ատար կուզիք սա-
տանայութիւն պանեցուցէք, ամա ասօր ծեր մէջէն
մէկիտ մէկիտ ես պիտի պանիմ : Courage, mon
pauvre Pampoulios, courage et encor courage!
Որ համբերեցէ իսպառ՝ նա կեցցէ :

(Այս իրաւնն ու իրաւան: Կերպայ № 3
աղջկանը հետ ըստնալու իսնէ ու երէն իրաւեթ իմը
իրաւեցանէ):

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Օրիորդ, և թէ ես չեմ սխալում, դուք պա-
րոն Կաշիեանի դուստրն էք:

ԱՂՋԻԿԸ № 3.

Հա՛, մեր ֆամիլիան Կաշիեան է:

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Ես շատ և շատ գովասանք լսել եմ ձեր պա-
տուական ծնօղաց մասին, և մոնաւանդ ձեզ — ա-
մէնքը կըրգովին: Ես ինձ համար մեծ պատիւ կը-
համարեմ ձեզ ի մօտոյ ճանաչել, այսինքն՝ առա-
ւել, քան թէ սովորութիւն կայ հասարակօրէն ծա-
նօթ լինելու:

ԱՂՋԻԿԸ

(Արժընակէն երեսը իրաւեթ, իսկէ հասնըցեւ-
ի՛ մասնէր պան ճը չի հասնըցայ պէնն):

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Ձեր անունը ի՞նչպէս է, և թէ կընել էք ան-
մամեստ հետաքրքրութեանս:

Անուշ է:

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Այսինքն Աննա:

ԱՂՋԻԿԸ:

Հա՛-շտէ, Անուշ է:

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Իսկ ձեր պատուական հօրը:

ԱՂՋԻԿԸ:

Պապայիս Կաշիեան Պարուէլ կասին:

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Ուրեմն ձեր անունը և հայրանունն է Աննա
Կալուիլօֆա, այնպէս չէ:

ԱՂՋԻԿԸ:

Ե՛-շտէ, ինչ որ էնը՝ ան է (կըրնձկրոսայ):

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Կարո՞ղ եմ արդեօք շարունակել իմ անհա-
մեստ հարցասիրութիւնն:

ԱՂՋԻԿԸ:

(Սէնէ մասնէն պան չի հասնընալ, պաղաժ է-
րեսը իրաւեթ):

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ

Գուք քանի՞ ամաց էք :

ԱՂՋԻԿԸ (Ենտալէն).

Փաժալըսթա, հետս զիրոց բառով կալաճի մի անիւ, թէկարան հայնակ ասա :

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ

Հա, ուրեմն Գուք իմ հարցմունքը չե՛ հասկացաք. դուք քանի՞ տարու իք :

ԱՂՋԻԿԸ

Ատպէս ասա շտէ. տասնըվեցիս մէջն իմ. էտև ի՞նչ պիտ անէիր :

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ (աւելի բամբուկեթցա կըստ):

Ո՛չինչ. այնպէս հարցուցի :

ԱՂՋԻԿԸ

Եղա՛ւ, պօշ լափեր է. սիրտըս կընեղանայ : Ես կէրթամ թանցավաթ կանիմ : (Փլախօք պերշին արբաժ՝ կերխայ. աղջկները շորս քովը լծօք կըլան. ծեռտերը, կօլօխները ժաժկրաւէին կալածէ կանին — կը խնայան. ապէն ապէն կըլլային նայա կալածէն՝ „հարս կըրփնտուէ, հարս կըրփնտուէ, աղջկները մախայէթ էղէք“):

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ (մենակ).

Իսա ի՞նչ է, իսա ի՞նչ է, իսա ի՞նչ է. ան էր աղջկներով իրենք ու լէվէնտներով պարագայ Նախջու վանը. ան էր ան Նախջու վանը, որի վրան մէկալ քաղաքները անուն փոփլ է քի՛ մայալըսի Ֆիչի պէս պերնէ պերան կըռած է հարսընցու աղջկներով. ան էր ան Նախջու վանը, ուտիխ վակօններով պիտի պերվին օտար քաղաքներէն, իլլայի թօխիլսէն, քօռ ու թօփալ փեսանկը, որ խեղճ աղջկները տուեր նստած՝ քիւֆլէմիշ չիլան : Թուքն՝ ես ան սուտղուրուց Սեվրէնէնէն պերանը, որ կօլօխէն մեծ մեռղ չուտէ ու նափիլէ տեղը հալխին կաղէթը սուտերով չիլնըցունէ. ասանղ չէքի լէվէնտ, հապա հարսընցու աղջկին է խըթը, որ ատպէս նաղերով, քիթ ու պուռունկով կըժաժկըտին մեղիպէսներուն հետը : Ո՞ր խեն էր, որ ինծի հաւասացուց քի՛ ոտքս Նախջու վան տրած չի տրած՝ ինամիներէն ճամբայ չիմ կուտնուլ առջևս. անիսէ՛ հարսընցու աղջկները ինձիմէն ամպէս ետ կըթապլին, ինչպէս որ ուղկնէ թօփր՝ պատէն : Մեղք կօլօխըս ցածցուցածիս, մեղք անուշ անուշ կալածիներուս, ալայը պօշ կընաց, նափիլէ կորաւ. իրենք տապրա աթաքա արի, իրենք տապրա եալ

պալապան քիթով ետ տառցայ : Աս ի՞նչ Ֆիասքո-
 ներ է, որ ինձի ուստ կուզան . չէ՞նէ օրը օղու-
 սուղ է : Ամա, ինչե՞ր չի տուող Աստուած է : արի՛
 չորսու՛մ տապառան ալ փռօպ անիմ, ես՛ պախա :
 Courage, mon pauvre Pamroulios, courage!
 Волка бояться, вѣ лѣсѣ неходить. Либо пол-
 ковникѣ, либо покойникѣ. Ամեթ չէ՞ ինձի պէս
 չէ՛վենտին, որ մէքամ աղջիկայ սիրա չի կրնամ ըլ-
 տելու : Ամա աս տապառա փռեամը պաշլայիմ ա-
 թաքըս . ալ չուզիմ թիլքի պէս պոչ խաղցնելու :
 (Պէշլայ) :

ՋԵՆԿԻՆ ԷՐՓԷՎԱՐԻՆ, ԶԵՔԻՍ ՎԱՐՍԱՎԻՐԵԱՆԸ .

ԶԷՔԻՍ ՎԱՐՍԱՎԻՐԵԱՆԸ .

Ինչո՞ւ ինձի ծան տուվիր, պա՞ն ունելիր ինչ
 ասելու :

ՋԵՆԿԻՆ ԷՐՓԷՎԱՐԻՆ .

Թողու թի՛ն անիս, ճանըս, զահմէթ արի . . .

ԶԷՔԻՍ ՎԱՐՍԱՎԻՐԵԱՆԸ .

Ատ գարար չունի . . . ի՞նչ է, պէթէր սըխէթ
 պա՞ն է ինչ ասելուտ, որ համան աս քլուպ-պալին
 մէջը միաքըտ էկաւ . ուրիշ տապրա չէ՞ր ըլալ . . .

ՋԵՆԿԻՆ ԷՐՓԷՎԱՐԻՆ .

Սըլար, ինչո՞ւ չէ . . . անա . . .

ՎԱՐՍԱՎԻՐԵԱՆԸ :

1, ասա՛, ասա՛ կայինք . . .

ՋԵՆԿԻՆ ԷՐՓԷՎԱՐԻՆ (ԵՍՎԷՆԷ) .

Չունքի մեր տունին հէքիմն իս, օղորմած
 հոգիին ալ մօտիկ բարեկամն էիր նը, ես թահմին
 կանիմ օր՛ ինձի գէշու թի՛ն չիս կամենար . ասոր
 համար ես կուզիմ քեզի մէկ խորուրդ հարցունելու .
 չօխտանվայ ասած է որ՛ հէքիմը տունի տերտերի
 պէս մէկ պան է, աճափ կասիմ, թէկարան աւելի
 սիրտացաւ չիլայ — մեր ամէն ցաւին ու տէրտին
 ճար ու տէրման անօղ : Ատելու պանըս, ճանըս, աս
 էր . Պահնամբուսեանը ինձի կըպիլ է քի՛ աղջե-
 կանըս առնում, իտա նոր տուէն - էկած մարդուն
 տամ, — մահ փաթ թըլի վրան, անունն ալ միտ-
 քէս էլիլ է, — Պուլպուլիոն է, Պառպուլոն է —
 ինչ հօրս ցաւն է :

ՎԱՐՍԱՎԻՐԵԱՆԸ :

Պամպուլիոսին համար չէ՞ ասպճըտ :

ՋԵՆԿԻՆ ԷՐՓԷՎԱՐԻՆ .

Վա՛ հա՛, Պամպուլիոսն է, Պամպուլիոսն է :

ՎԱՐՍԱՎԻՐԵԱՆԸ:

Լատն: . . .

ՋԻՆԿԻՆ ԷՐՓԷՎԱՐԻՆ:

Շտէ ատ կասէի. Գեղնամօրուսեանը վի՛րա կերթայ-կուգայ, իտա Պամպուլիոս է, ինչ հօրս ցաւն է, — նարա կովասանքը կանէ, ու տիգի պէտ կըպիւլ է քի՛ տո՛ւր նարան աղջիկըտ տէյին: Ի՞նչ կասիս, ճանրս, կամք տա՞մ, չէ՞նէ կտրողական չէ ասիմ՝ ու ետխայէս վաղ պերիմ. իտիվոր ի՞նչպէս մարդ կըճաննաս: Ամանը կիտի՛ս, հէքիմ, ինձի խորդը ասա՛. էղած-չէղածը մէքատիկըս է. չիլայ որ մախսումիս մեղք անիմ. Ասծու պէս ինձի խորդը պիտ ասիս՝ տա՞մ, չէ՞նէ աթքաղ անիմ:

ՎԱՐՍԱՎԻՐԵԱՆԸ (բիւ՛ն միոք անէլն էտե).

Աիտի՛ս, ճանրս, ես քեզի ի՛նչ կասիմ. իտա մարդը արդըլս ան տարիքը էկիլ է, որ չէքի իրեն նոր փասկվել, հապա ուժէ մէքամ հարսընցու աղջիկ ունենարնը՝ հէչ արմըննալու պան պիտի չիլար. կուզիմ ասելու քի՛ նա քու աղջիկատ համար պապացու է, չէքի կէնձ փեսայ. զէրէ եանըչ չիլամը՝ ես ինձի խատար, ես մէտօմը պըղտիկ է, խօմ կիտիս՝ ես օխտը զաւակի տէր իմ: Շտէ ատ

կուզէի ասելու. եփօր տա մէկ թէյօյիէ պան լարնը՝ չօխտան տարա միւշտէրին կըտնըված կըլար ու տա, աս օրվայ օրըս. իրեն տեղը թողուցած՝ թանդրիին չէլերը չէր իյնիլ հարս փընտուելու: Ես մէկ: Լըրուսումն ալ, իտա մարդը ստակ ունի՞ — չէ. մէկ զէնիաթ կիտէ՞ — չէ. ի՞նչ է իտիվոր մարիֆէթը. փօյլքա ու կալճօփ խաղցունել հալլիսին սայեախլուներուն ու աղջիկներուն: ատոր խօմ հարուր մանէթ հախ առնող մեր խանութի մանտըր փռէքաչչիքներն ալ պէթէր վարպետ ին: Տասա՞մ ինչ: Չորս քովը կէնձ տղաք թօփ-անել ու նացա սուտ-խորդ իրեն կուլխուն էկածը պատմել, խնտացունել. իտա է տարա ալայ մարիֆէթը: Ինձի հարցնուսնը՝ շուտ սուռըտ տարա արմացը փակէ ու ֆէլան տիպօնձիին ալ սունիտ ճամբան մուցո՛ւր: Չէ, ասածըս չիս հաւատալ նը՝ տո՛ւր մէկին 200 մանէթ տիպօնձի - հախ, մէկային 30,000 մանէթ — հեան ալ էօքսիւզիտ, ու խալէ խասէվէթէտ. ետքը, եփօր մէկ փորձանք զանը կուլխուտ, շատերուն պէս թէփէիա թէփէիա զարնէլէն՝ ճակատիտ կիլը անի՞ծէ: Ասիլըս սս է. աւելի պան շունիմ ասելու: Պարե՛ւ կեցիր: Ես կերթամ (կէրթայ):

ասելն ձեր հաղուագիւտ հօրը, որ կըկամենայի ունենալ թէ նորաւե թէ ձեր գերդաստանի հետ առաւել ամուր կապ, քան թէ համարակ քաղաքալարու թիւնն և բարեկամութիւնն ունին :

ԱՂՋԻԿԸ:

Ինչո՞ւ չէ. մեր տունը, բացի մեր մերձաւոր և հեռաւոր ազգականներէն, միշտ ինձք է օտարներով, որոց որ հայրըս հաւասար սիրով և պատուով կընդունէ, միայն թէ մեր հիւրերը իմանան ինքները իրենց սեպհական պատիւը պահպանել թէ ժողովրդի դիմաց և թէ մեր տան մէջ:

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

(Բռովինս) Օհօ հօ հօ. այս աղջիկը շատ խելօք, շատ կըթեալ, շատ զարգացած է, հօրը տալու 30 հազարն ալ վրան դիր՝ էլտօռատօ է, որ կայ շտէ: Բէ՛՛՛ արա, Պամպուլիոս, վերջը վերջը հասար մուրատիտ. ոչինչ չաշխատել, ճէպը տայմա ստակ ունենալ, ուտել խմել, քովըտ ալ հրեշտակի պէս կնիկ, чортъ подери, и умирать не надо! Eh bien, mon brave Pampoulis, courage! (Մհոյ) Օրիորդ, ես մի քանի հարցմունք պիտ աւեմ ձեզ, դուք ինձ պատասխան կուտա՞ք:

ԱՂՋԻԿԸ:

Ինչո՞ւ չէ, երբոր կարողանամ: (ամենայն)

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ:

Աղջիկները ի՞նչ արժանաւորութիւններով փեսայ կուզէին ունենալ:

ԱՂՋԻԿԸ:

Խուճուռ հարցմունք է ձեր արածը, առ վնվ չիգիտէ, որ ես չի գիտնամ, մէկ որ՝ էրիմարդը աշխատասէր, ճանտան պիտ լայ. էրիուտում, քիպիրը բունութեով, իրեքումը՝ շիտակ, կօյեա չէսթնը, չորսումը՝ առողջ, հինկումը՝ տեսօք, վեցումը կէնձ: Եսպէս էրիմարդը ամէն աղջիկայ համար ալ արժանաւոր էրիկ է:

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ (Կըտրուելի):

(Բռովինս) Պերանըտ պըռնըվէր, որ խա պաները շատէիր. խա սասած վեց պանէտ հէչ մէկն ալ չունիմ նը—ան ատէնը ի՞նչ կըլայ իմ հալըս: Ի՛նչ, պօ՛՛՛ պան է. չէղածը կղածի տեղ անցունիլ տիժար պան չէ աս միամիտ հայիկն ու նոցա չըտես աղջիկներուն մէջը: (Մհոյ) Այժմ ես ձեզ մի ուրիշ հարցմունք կանեմ, արդեօք նորա ալ պատասխանը կուտա՞ք:

ԱՂՋԻԿԸ.

(Իրական) Ասոր խառն հերկէլէն ճառէզ պիտ լայ ամա՛ չիտիմ որին ձեռքով խիստ կուզէի, որ ես ատոր սէպէպը չիլայի: Տէր Աստուած, փրկէ ինձ աս փորձանքէն, ամա քու կամքըդ թօ լայ: Ա՛մա՛ սիպէս տուռտանա չըպլախներուն ձեռքէն մի անգամ ու միշտ պիտի ազատել մեր խեղճ Նախաջու վանի օղորմելի աղջիկներուն: (Աճոր) Ասացէք, կարելի է զորա պատասխանն ալ տամ:

ՊԼՍՊՈՒԼԻՈՍԸ.

Այդ ձեր ասած վեց արժանաւորութիւններէն քանի՞սը կրտեսնէք իմ մէջ:

ԱՂՋԻԿԸ (Երեսուէն).

Կարելի է ամէնը, կարելի է ո՛չ մինը:

ՊԼՍՊՈՒԼԻՈՍԸ.

Դէպի ո՞ր կողմը արդեօք հասկանամ, դէպի լա՛ւ կողմը, թէ՞ դէպի վատ կողմը: Արխնդրեմ, կազաչեմ, կըպազաանեմ ձեզ, պատրաստ եմ ձեր առջև ծունկ չօքելու: Իմ վիճակը ձեր մէկ խօսքէն կախած է. ասացէք՝ դէպի լա՛ւը հասկանամ, թէ՞ դէպի վատը:

ԱՂՋԻԿԸ.

(Իրական) Մէր ջացած բան է. ասոր աս տուռտանան ճառէզ պիտ լայ: (Աճոր) Պարոն պա՛նէ պուլիտ, ես լսել եմ, որ դուք, եթէ ո՛չ նշանովել էք, զոնէ հաւնել էք և հաւնըմիլ էք հեռաւոր տեղ մի, թէև չքաւոր, քայց շատ արժանաւոր աղջիկամ. իմ կարծիքով ձեր և այն խեղճ աղջիկայ սիրտերը ազատ չեն. ուրեմն ձեր արժանաւորութիւններու զին զնեմ իմ կողմանէ բոլորովն աւելորդ է:

ՊԼՍՊՈՒԼԻՈՍԸ.

Ո՛հ օրիորդ օրիորդ, եթէ իմանայիք, թէ ո՞րքան ես փոշմանել եմ այն բողբոջական անձնամուացութեան համար, որ ես կատարեցի այն օրհասական օրն. ո՞րքան արտասունք թափել եմ, ո՞րքան զղջացել եմ իմ ժամանակէ առաջ արած այդ քայլափոխիս, ո՛հ ո՛հ, ես հաւաստի եմ, որ եթէ իմանար այդ ամէնը Նախիջևանի մէջ աղջիկներէն ամենընտիրը, ինձ կրննրէր. ո՛հ ո՛հ, ես աւելի կասեմ ձեզ՝ ես պատրաստ եմ համբուրել ձեր կոխած տեղի հողն (Բալան) encor un peu de courage et d'hypocrisie, mon pauvre

Pampoulios, et tout est fini, և ես երջանկութեան ամենաբարձր աստիճանին կը հասնիմ — նոմայ ստակ, էքիփաժ, փովաուքոյ, կերակուրներ, տեսօր կնիկ, հարկներ, քէֆ, իսկ որ գլխաւորն է՝ տարին-տասովերկու ամիս աշխատանք չունենալ ու պարագ-պօշ քալել: (Աճո-ր) Ասացէք, ասացէք՝ զէպի լաւ կողմը, թէ՞ զէպի վատ կողմը հասկանամ:

ԱՂՋԻԿԸ (հետաւէն).

(Բարկինա) Ա՛հ, չունայեթ ճաֆքա՛ն ինկար թուղախը (Աճո-ր) Ուրեմն իմացէք՝ զէպի լաւը:

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ (ճօշկէ էղած).

Ո՛հ, երջանկութեանըս, ո՛հ անսահման, երանութեանըս: Օրիորդ՝ ես ձեզ սիրում եմ. O! je vous a dore, que Dieu nous benit!

ԱՂՋԻԿԸ (ձեկն է մէկ էայթ էղած).

Ա՛յդ ի՛նչ ասացիր այդ ի՛նչ լըբութիւն էր ի՛նչպէս համարձակեցաք այդ լըբ, փողոցի կնկայ վայել խօսքը ասելու մի ազնիւ, պարկեշտ ու համեստ ծնողաց զաւակի impertinent que vous êtes! allez vous en! Կը խոսի՛նք սա կը հեռանայ):

(Այլիւր լեօի կըլան արմընցած. շամախա կըլերնայ: Սրբաբն՝ , ,ածօ՛ր, ածօ՛ր, ճարեղ պան, արեւոտր-բնին է՛նչ պաշը՝):

ՊԱՄՊՈՒԼԻՈՍԸ (ձեռակ).

Շտէ քեզի պա՛ն զէնկին, տեսօր ու կենձ հարս չիկտնելէս մատտէ՛ տահա սս բազմաթիւ հասարակին առջևը ճառէղ ալ էղայ: Ա՛յ ինձի, վայ խեղժինիս: Ամա ամէն պանին սէպէպը Վեղնամօրուսեանն է, վըրա էտեէս կրակ կուտայ քի՛, ,համարձակ էղի՛ր, համարձակ էղի՛ր՝ տէյին: Շտէ քեզն համարձակութիւն: Աս խօժ ասպէս. շընտըխ ի՞նչ կըլայ իմ հայըս, երբոր Սեւեկը խմանայ, վրաս քօմետիա գրէ ու հալխին առջևը խաղցունէ:

Յանկարծ կըլայտուի Սեւեկը.

Վըրեցի ալ, խաղացին ալ:

(ՎԱՐԱԳՈՒՐԸ ԿԵՆՁԵՆ).

ՎՆԻՑ:

... (faint, mostly illegible text)

... (faint, mostly illegible text)

... (faint, mostly illegible text)

... (faint, mostly illegible text)

... (faint, mostly illegible text)

... (faint, mostly illegible text)

... (faint, mostly illegible text)

13694

2013

